

DRAGOTIN KETTE

POEZIJE

LJUDSKA IZDAJA

ZALOŽIL

L. SCHWENTNER

DRAGOTIN KETTE

POEZIJE

Ljudska izdaja.

Z življenjepisnimi in književnokritičnimi črticami ter faksimilom pesnikovega rokopisa.

UREDIL

A. AŠKERC

V Ljubljani, 1907

ZALOŽIL L. SCHWENTNER.

TK 38.343 f

IN= 30001983

**Prejeto od urada
za upravljanje imovine
upornikov**

Natisnil A. Slatnar v Kamniku.

Moja maksima

*Popolnitev bodi moj edini vzor,
luč, resnica moje delovanje!
Ljubica, ti bodi mi izvor
sreče — smrt po delu sladke sanje!*

KAZALO.

DRAGOTIN KETTE.

Stran

Življenjepisne in književno - kritične črtice	IX—XXXVII
--	-----------

BASNI IN OTROŠKE PESMI.

Deček in cvet	3
Jurček — zidar	4
Muha in pajek	6
Vrabc in lastovka	6
Legenda o skopulji z nogavico	7
Pravljica o ubogi Terezinki	8
Srna in orel	10
Pravljica o šivilji in škarjicah	11
Mravlji	16
Mačka in miška	16
Kako se je zgodilo Matijčku	17
Kužek in sultan	19
Stankova smrt	20
Krt modrijan	22
Petelin in putka	23
Tončkove sanje	24
Čebelica in čmrlj	25
Osel in petelin	25
Sultan in kužek	26
Kužek in raca	27
Pav in golobček	28
Metuljček	30

(RAZLIČNE) PESMI.

Na blejskem otoku	35
Ah, zapojte	39
Želje idealistove	40
Svetinji	42
V samotah	43
Zimska romanca	44
Hvala lepa za besede sladke	46
Azrael	46
Zaprta so njena okenca	48
Na Krki	48
Pesmica o pisarju	50
Misli starčeve	51
Romanca	51
Poljubi	53
Popotnica	53
Češka narodna	54
Še jedenkrat rečem	54
Nedelja je danes	55
Kedar za gorami	56
Šum vira in zefira	57
Francu Prešernu	57
In zopet je danes prekrasen dan	58
Zašlo je žarko solnce	59
Literarni pust	60
Pijanec	61
Skozi gozd je šel	66
Zapuščeni	67
Jaz nimam več palm	68
Roži	69
Ptička	70
Podgorska svetnica	71

	Stran
Take so	74
Res, deklica, ti me ljubiš?	75
Noč na poljani	76
Tam zunaj je sneg	77
Laokoont	78
To vse ljubezen stori	79
Jagned	80
Meglica vso vas že pokrivala je	81
Na trgu	82
Pesmi kritiku	84
Šumi les	85
Moje ljubice	86
Žalostinka	87
Resnica	87
V mlinu	90
Na poljani	91
Večer	93
Pred krčmo	94
Krčmarica	94
Ne v album — v srcé	95
Moravska narodna	96
Starčkova pesem	98
Staro srečo zopet si mi dala	99
Ne molim te ne	99
Zimska idila	100
V katedrali	101
Novi akordi I.—III.	102
Na molu San Carlo I.—VII.	104

GAZELE.

I.—VIII.	115
------------------	-----

	Stran
SONETI.	
Na očetovem grobu	125
O, Jurček, Jurček	126
Vlah Elija	127
Zastonj!	128
Ko na večer ljubó pihlja zefir	129
Jesen	130
V kripti	131
Zakaj sem bil v kapiteljnu	132
Kritikom	133
Prej dražil sem prijatelje	134
Da bi pozabil nate	135
Mladenič šel je pozno v noč domov	136
Zapustil sem ljubljansko belo mesto	137
Izprehod I.—VI.	138
Vijolica I.—IV.	144
Adrija I.—VIII.	148
Moj Bog I.—VIII.	156
Slovó I.—V.	164
Tihe noči I.—VI.	169
Črne noči I.—IV.	175
Spomini I.—V.	179

DRAGOTIN KETTE.

Bil je deževen pomladnji večer dne 27. aprila 1899. l. Izpred takozvane stare cukrarne na Poljanah se je pomikal okoli 6. ure po ljubljanskih ulicah mrtvaški sprevod k sv. Krištofu. Krsto je nosilo šestero pogrebcev. Čeprav smo morali korakati skoro vso pot z razpetimi dežniki, nas je bila vendar precej dolga procesija. Literati, profesorji, dijaki iz gimnazij, iz realke in preparandije ter nenavadno veliko dam. Tiho smo stopali po mokrih cestah. Le v pretrganih stavkih je včasih izpregovoril tovariš s tovarišem. In psalm „miserere“ spremljajočih šentpeterskih treh duhovnikov je odmeval med hišami. Oblačno vreme se je žalostno strinjalo z našo ubranostjo. Pred nami je plavala nad glavami pogrebcev preprosta krsta in v njej je ležal — Dragotin Kette.

Inteligencija, ki je rajnika spremljala na zadnji poti, je vedela, kdo je Dragotin Kette*. Saj se je to ime zadnja leta pred njegovo smrtjo često čitalo v „Ljubljanskem Zvonu“, v katerem je objavljaval svoje verze več let pod raznimi psevdonimi.

* Kette se je bil v nekem pismu na uredništvo „Ljubljanskega Zvona“ hudo razkoračil, ker ga je pisalo z enim *t*: Kete, češ, da je njegovo ime nemško! (Kette = veriga.) Pa v tržaški okolici se pišejo Keteji z enim *t* ter z naglašanim zadnjim zlogom: Ketè. Ne vem, kaj pomeni Ketè, toliko pa je gotovo, da nemško ni. Ali ni morebiti kako spakedrano iz imena: Kotè? ...

Slovenskemu pesniku Ketteju je torej izkazovala dolga vrsta ljubljanskega občinstva poslednjo čast.

In ta pesnik je bil umrl še tako mlad! In zato smo hodili za njegovim konduktom tako zamišljeni in potrti.

Otožni stojimo ob odprtem grobu, kamor polagajo zaslužnega ostarelega moža. Žalujemo po njem, ker smo ga spoštovali in ljubili zaradi njegovih umstvenih plodov, ker nam je bil živ vzor, ali vendar nas tolaži misel, da je pač moralo tako biti, da je doteklo njegovo življenje po naravni poti — in udajemo se z resignacijo. Kar nam je rajnik mogel dati, dal nam je. Od groba se vračamo k njegovim delom.

Ali kadar nam smrt pokosi mladega človeka v cvetu let, sredi duševnega razvoja, takrat občutimo vso tragiko človeškega življenja. Nam, ki bi vesoljnosti radi predpisavali svoje sebične teorije in svoja načela, je rana smrt mladega, mnogo obetajočega talenta nenaravna, nasilna, paradokсна, tragična.

In smrt pesnika Ketteja je prava tragedija. Padel je, ko se je bil ravno začel veselo razvijati, padel je s peresom v roki.

*

Dragotin Kette se je bil porodil dne 19. januarja 1876. l. na Premu na Notranjskem, kjer je bil njegov oče Filip, duhovit, dovtipen in vesel mož, ljudski učitelj in organist. Mati Ana, rojena Valenčičeva, mu je umrla, ko je bil pesnik še deček, očeta pa je izgubil, ko je bil že v Ljubljani. Ko je dovršil gimnazijo, je bil že sirota.

L. 1889. je vstopil v prvi gimnaz. razred v Ljubljani, kjer je ostal do 6. šole. V šolskem letu 1890/91 je bil prestopil za nekaj časa na učiteljsiše. Ko je bil v šesti latinski šoli, pa je dobil venec političnega „mučeništva“. Škof Missia se je trudil z vzbujanjem klerikalnega strankarstva pobijati živahno slovensko narodno zavest, ki jo je z Mahničem vred proglašal za „paganstvo“. Missia je bil pozneje za svoje uspehe sijajno poplačan s kardinalskim klobukom, ali pravim narodnjakom je bil ta fanatični ultramontanec tisti hudobni duh, ki je zakrivil mnogo, mnogo zla. Naš narod je čutil, da opravlja Missia na Kranjskem poleg svoje apostolske službe še drugo, ne baš sveto misijo. Ali se bomo čudili, če je mladega in inteligentnega Ketteja v dno duše zabolelo početje škofovo? Mladina je bila še vselej in povsod avantgarda političnega gibanja. In Kette sede pa napiše na Missijo nastopne sarkastne verze:

„Naš Mesija.

V Ljubljani je brlog, to je škofija,
regira v njej dihur zelen, Mesija.
Kdor zvedet' hoče, kam se on prišteva,
povem mu, da je on presneta šleva.
Duhovnik je in vere oznan'valec,
a zraven je on glavni podpih'valec,
ki slogo ruši med Slovenci.
Duhovniki, ki njega so učenci,
pa pišejo: V nevarnosti je vera,
človeški rod se pači, nramnost hira!
Da bila bi resnica prazna marnja,
se pač nikomur v Avstriji ne sanja,

pač pa, da narodnost slovensko kleti
Germani res nam hočejo zatreti.
Zatorej, naš Mesija srd ne neti
v slovenskih srcih, na slovenskem sveti!“

Ti verzi pričajo o globoki narodni zavednosti mladega pesnika. Objavljam pa jih samo kot literarno-zgodovinski dokument, saj pesniške cene nimajo, ali za Ketteja samega so imeli neprijetne posledice!

Neki njegov tovariš in sostanovalec je vedel za Kettejev paskvil, naznanil ga v šentpeterski kaplaniji in od tam so ovadili ubogega pesnika gimnazijskemu ravnateljstvu, ki je uvedlo disciplinarno preiskavo. Zaplenili so zatožencu v njegovem stanovanju dnevnik, v katerem je bila inkriminirana pesem na Missio — in Kette je dobil 4 ure karcerja. Čast visokega dostojanstvenika je bila oprana in življenje je teklo v Ljubljani, slava Bogu, zopet svojo normalno pot.

Politični „mučenik“ Kette pa je imel v tem letu še drugo smolo. Bil je sirota in živel je ob podporah dobrih ljudij. A te podpore so bile tako pičle, da ni mogel plačati šolnine. Oproščen pa tisto leto ni bil, ker je imel v nrvnosti — zaradi afere z Missio — nepovoljen red. In zaradi tistih beraških par goldinarjev, ki jih ni mogel plačati erarju za šolnino, je bil dne 9. aprila 1895. odpuščen iz gimnazije . . .

Sicer je imel Kette na Notranjskem bogatega strica, ki je tudi nekaj časa podpiral svojega nečaka. Ali, ko Kette ni hotel obljubiti, da pojde v bogoslovje, obrnil mu je stric hrbet . . .

Kette je tratil dragi čas z inštrukcijami, da si prisluži kruha, dokler ga ni nekega dne pobral na ulici rajni dobričina Ivan Resman, čigar soproga je bila pesnikova krajanka, ter ga pregovoril, da je šel v šolskem letu 1896/7 v Novo Mesto delat sprejemni izpit za VII. razred. Resmanova sta ga tudi gmotno podpirala ves čas, kar vem iz ust rajnega Zaloškega postajenačelnika samega.

L. 1898. je maturiral. Nemško zrelostno spričevalo kaže nastopne uspehe:

Sittliches Betragen : befriedigend.

Religion : lobenswert.

Lateinische Sprache : genügend.

Griechische Sprache : befriedigend.

Deutsche Sprache : befriedigend.

Slovenische Sprache* : lobenswert.

Geschichte u. Geographie : befriedigend.

Mathematik : genügend.

Physik : genügend.

Philosoph. Propädeutik : befriedigend.

Maturo je imel torej Kette pod streho, ali namesto, da bi bil šel na vseučilišče, moral je v Trst k 97. pehotnemu polku.

Britka izguba dragih mladostnih let! Če čitamo v rajnikovih pismih, da mu bog Mars in njegova služba ni všeč, mu verjamemo radi. Tudi toži, da mu pesniška Muza obrača hrbet, odkar nosi vojaško suktnjo. Sicer vidijo ženska bitja prav rada vojaške uniforme, no pa Muza je dekle posebne vrste . . . Dne 19. jan. 1899. l. piše

* Profesor: Ivan Poljanec.

uredništvu „Ljublj. Zvona“: „Tu Vam pošiljam nekaj slabih verzov . . . verujte mi, da je pesnikovanje v vojašnici kaj fatalna stvar . . . Tu človeku fantazija kar nekako zmrzne . . .“

Kette ni nosil dolgo tornistra. Že čez par mesecev je zbolel. Na nekih vajah se je bil, kakor mi je sam pravil, pretrudil in prehladil. Začel je bruhati kri. Nekaj časa je ležal v garnizijski bolnici v Trstu, potem je bil superarbitriran in odpuščen od vojakov.

Ker Kette v svojih pismih včasih govori o neki šoli za enoletne prostovoljce in sem tukaj že često čul, da je služil v Trstu kot prostovoljec, obrnil sem se po pojasnilo naravnost na polkovo poveljništvo, ki mi je odgovorilo tako:

„K. u. k. Infanterieregiment Freiherr v. Waldstätten Nr. 97.
Nr. 1043/Adjtr.

An das löbliche Archiv u. Bibliothek des Laibacher Magistrats
in Laibach.

Triest, am 29. Mai 1907.

In Beantwortung auf das Geschätzte vom 27. ds. wird höflichst mitgeteilt, dass Karl Kette im Jahre 1897. auf 3 Jahre assentirt wurde; er diente bei der 4. Kompagnie als Infanterist und wurde am 1. April 1899. als „invalid, waffenunfähig“ aus dem Heere entlassen.

Stürghk, Oberst.“

Sredi aprila 1899. leta smo bili izvedeli, da leži v Ljubljani na smrt bolan. Stanoval je pri neki „študentovski materi“ v takozvani stari cukrarni na Poljanah.

Bržko je prišel v Ljubljano, nedostajalo mu ni, izvzemši zdravje, ničesar. „Študentovska mati“ mu je stregla kakor prava mati, ljubljanske slovenske dame, med njimi n. pr. gospa dr. Tavčarjeva, so mu nosile živeža in denarja; pisateljsko podporno društvo mu je takisto seglo pod pazduho.

In tako se je zgodilo, da sem ga bil spoznal šele na smrtni postelji. Šla sva ga bila nekoč obiskat s tedanjim sourednikom „Slovenskega Naroda“, z g. Govekarjem, ki je bil s Kettejem že znan.

In stopala sva po širokih in zložnih stopnicah tistega sivega velikega poslopja, kjer so varili svoje dni sladkor, pozneje pa so ga rabili včasih za vojašnico in razna privatna stanovanja. Nekaj odurnega, neprijetnega ima na sebi tista stara cukrarna. Pravijo, da je Napoleon Bonaparte v šali jahal na sv. Marka zvonik v Benetkah. Mislim, da bi se tudi v stari cukrarni brez težave prišlo v najvišje nadstropje na konju; tako malo so strme te stopnjice . . .

Kette je ležal v posteli, ko sva vstopila v preprosto dijaško sobo, v kateri je dišalo po raznih zdravilih. Bleda, lepo oblikovana glava je počivala na blazini, junaške moške brke so mu visele izpod nosu in polna brada mu je obokvirjala obličje. Za 23letnega moža je imel že nenavadno izrazito fizijonomijo.

Razveselil se je, ko je naju zagledal. Tolažila sva ga z besedami, ki so prihajale sicer iz srca, ki pa so bile vendarle laž, da namreč še kedaj ozdravi.

Na prvi pogled si lahko videl, da mu bela žena že stoji ob vzglavju.

Človek Kette je bil izgubljen — kaj bo s pesnikom Kettejem? Prišlo mi je na misel, da bi bilo dobro, ko bi pesnik sam povedal, kaj naj se zgodi z njegovim literarnim imetjem. In pregovorila sva ga, da je prodal vso svojo literarno zapuščino — druge ni imel — založniku, g. Schwentnerju, ki je prišel drugi pot zaradi tega k bolniku. V svoji oporoki je postavil za dediča podporno društvo za slovenske velikošolce na Dunaju . . .

Dopoludne 26. aprila so bile baš občinske volitve. Ko grem z volišča po šentpeterski cesti, mi pove neki dijak, da je Ketteju vkljub skrbni postrežbi in vestni zdravnikovi pomoči čedalje huje ter da želi še videti kakega znanca.

Grem torej naravnost k njemu. Bilo je okoli 9. ure. Ko vstopim, se mi še bridko nasmehlja ter mi poda svojo mrzlo in potno roko. Revež je imel že hipokratiško lice! Bil je bled ko zid, po čelu pa so mu stale potne srage — prednaznanilke katastrofe.

„Pojdemo!“ je rekel rahlo, pogledal mene in postrežnico, potem pa se je kmalu začela — agonija.

Čprav sem obiskaval v svoji poprejšnji službi na stotine bolnikov in bolnic vseh starostij, vendar je bil Kette šele drugi človek, ki sem ga videl tudi umirati.

Kette je krepko prijel za svečo, ki mu jo je dala v desnico njegova postrežnica. Prsi so se mu dvigale bolešno. Oči je imel napol odprte in hropel je, da mi je

postalo slabo. Odprl sem okno, skoz katero je zapihal svež pomladnji vetrič in je pogledalo jutranje solnce. Borba je trajala kakih deset minut. Izdihnil je poslednjič — in ni ga bilo več.

Ta hip so mi prišli v spomin njegovi verzi iz ciklusa „Na molu San Carlo“ :

„Jaz sem umrl. Oj, dekle pomisli:
Moje široko razprte oči
videle niso nebeškega solnca,
sladkih ni čulo uho melodij . . .“

Pesnik Kette je prvi mrlič, ki sem mu zatisnil oči. Izpolnivši ranjkemu zadnjo uslugo, hitel sem v mesto, povedat znancem, kaj se je zgodilo.

In že drugi dan smo ga spremljali k sv. Krištofu. In korakali smo za njegovim konduktom zamišljeni in potrti. Z nekakimi takimi čuvstvi so utegnili stopati svoje dni Čehi za svojim mrtvim Karlom Hynkom Macho, ali pa Rusi za svojim Sjemjonom Jakovljevičem Nadsonom . . .

Kratek življenjepis je to — kaj ne da? Kaj bi bil tudi mogel zanimivega doživeti komaj 23letni gimnazijec, ki se je šele odpravljaj na široko cesto življenja?!

Na zunaj res ni mogel nič posebnega doživeti naš Dragotin Kette. Bil je še premlad in gibal se je ves čas v skromnih malomestnih razmerah. In vendar je bilo to kratko življenje zanimivo, prezanimivo pred vsem za pesnika samega, potem pa tudi za druge in za nas vse, ki poznamo iz njegovih spisov njegovo pravo, njegovo notranje, duševno življenje.

In lahko rečemo, da je mladi gimnazijec Kette živel več, živel lepše, zanimivejše, bogatejše in plodovitejše nego je živel pred njim in bode živel za njim tisoč in tisoč starcev . . .

Kettejevo mlado življenje odseva iz njegovih pesnitev. Ali predno se ozremo na té same, oglejmo si še študenta in človeka Ketteja. Potem nam bodo tudi njegovi spisi jasnejši.

*

Kdor pozna zgodovino svojega lastnega razvoja, vé, da si človek položi temelj svojemu svetovnemu naziranju že do dvajsetega leta. Vse, kar si zgradi pozneje, stoji v bistvu na tem temelju izza mladih let.

Tudi pri Ketteju vidimo, kako si polaga s svojimi študijami in načrti temelj svoji življenski filozofiji.

Ohranili so se trije dnevnik iz njegovih dijaških let, ki nam nazorno kažejo, kako se je razvijal, kako si je razširjal svoje obzorje.

Kette se nam kaže v teh dnevnikih mladeniča močne volje, človeka, kateremu je življenje sila resna stvar, moža s konkretnim programom in jasnim smotrom.

Spomnimo se, da je Kette Notranjec, sin skalovitega Krasa, pa razumemo lože njegov značaj!

V dnevniku*, ki mu ga je bila zaplenila šolska oblast, piše nekje: „Koristiti svojemu narodu in sebi, je pravi namen človekov, igitur tudi moj namen.“ Potem

* Ta dnevnik je zdaj last tajnika „Slovenske Matice“, gosp. Fr. Podkrajška, ki mi je knjigo drage volje posodil.

piše v svoji beležnici, kaj bo vse čital, da se usposobi za svoj bodoči poklic. Spet na neki drugi strani ima napis: „Projekt mojega bodočega delovanja“. V Karlovec hoče iti na gimnazijo, da se popolnoma izuri v srbohrvaščini. Hoče se pa učiti tudi svojega maternega jezika temeljito, potem češčine, ruščine in angleščine. V drugih dveh dnevnikih je vse polno sledov, da se je vadil v italijanščini in francoščini. Našteti so avtorji, ki jih je čital in ki jih še hoče prebirati. Iz Verlainea je prevedena kratka pesem. Da je prevajal iz ruščine za Veselovo „Rusko antologijo“, je znano. Seveda je tudi ves navdušen za rimske in grške klasike. Pod že omenjenim poglavjem „Projekt mojega bodočega delovanja“ našteva tiste stare klasike, ki jih mora preštudirati. Potem pravi: „Iz vsega pregleda (avtorjev) se razvidi, da se hočem po jezikih le še bolj seznaniti z — dramatikom. Če sem to dosegel, menim, da sem dosegel dosti . . . Kaj bo potem? V Zagreb ali (težje) na Dunaj. Ker me še najbolj veseli filologija, vpisal se bom tam na vseučilišče in se poprijel filologije. Ko bom pa le mogel, vrnil se bom zopet v Ljubljano po dokončanih študijah. Kako pa bom potem živel? Ne vem . . .“

Idejo intenzivnega dela ponavlja tudi sicer na več mestih drugih zapiskov. V enem izmed malih dveh notesov stoji: „Bodimo delavni, ker delo je življenje. Ne delajmo le zase, ker srečni smo le z drugimi, a delajmo vztrajno, ker kratko je življenje, a vendar dosti dolgo, da v njem dosti dobrega storimo . . .“

Nazore dijaka Ketteja o smotrovitem delu in vztrajnem učenju v mladosti naj bi si dobro zapomnila naša študujoča mladež!

A ker je korenina uspešnemu delu misel, zato ljubi Kette mislečega človeka. 12. julija 1892. l. piše v svojem notesu tako: „Srečen je človek, ki misli, kajti, le njemu se odkrivajo večni zakoni in večne ideje; le on se odtegne za dalje časa svoji materijalnosti in pozabi, da je ubog človek . . .“

Zdravi Kettejevi naturi se je gabila blaziranost in duševna zaspanost. Značilno je, kar pripoveduje nekaj strani po gorenjem zapisku o dveh svojih tovariših. Zdelo se mu je vredno, zabeležiti, kaj ga je bilo ločilo od tovarišev. „Izprevidel sem ne le iz njihovega značaja, ampak naravnost iz njihovih besed, da je tudi njiju oblizala tista moderna in času neprimerna bolezen, ki se ji pravi: mlačnost, preziranje vsake navdušenosti. Meni to ni nikakor ugajalo . . .“

Kette je imel tudi navado, da je vsakega novega rojaka in pisatelja, s katerim se je prvič seznanil, karakteriziral v svoji beležnici s par markantnimi potezami. Takih momentnih fotografij je vse polno v njegovih zapiskih. O rajnem dekanu Ivanu Veselu piše n. pr. tako: „O polu treh sešel sem se z g. Resmanom pri Ferlincu . . . Poslednji je prišel k naši mizi še g. Ivan Vesel, dekan trnovski . . . Dekan Vesel je dobra dušica. Povabil je gospode, naj ga obišejo. „Nič družega ne bomo govorili kakor samo o literaturi“, dejal je, „politike ne maramo, to je grda stvar. Hvalil je svoje vino . . .“

Sploh sem z velikim zanimanjem prelistaval Kettejeve dnevnike, ne zato, kakor bi bil samo on pisal take beležke, saj vemo iz svoje izkušnje, da smo si tudi mi drugi delali načrte za življenje, ali za-me, urednika njegovih verzov, so bili ti skromni „notesi“ pravi ključ za razumevanje njegovega značaja in mišljenja.

Kette se mi zrcali že iz svojih zapiskov kot skoro popolnoma razvita, krepka individualnost, mož skoz in skoz ter zaveden in navdušen Slovenec. To povdarjam, ker je bilo še nedavno med nami dosti takih modernih več in blaziranih dekadentov, katerim je bil najvišji ideal — brezsmotreno bohémstvo . . .

V žepu enega izmed njegovih notesov sem našel napisane štiri verze pod naslovom „Moja maksima“, ki so se mi zdeli naravnost programatični za vse njegovo pesništvo, zato sem jih postavil za geslo njegovi knjigi. Ti verzi se glasijo:

„Popolnitev bodi moj edini vzor,
luč, resnica moje delovanje!
Ljubica, ti bodi mi izvor
sreče — smrt po delu sladke sanje!“

* * *

Dragotin Kette je bil rojen pesnik. Vsak naj-rahlejši zvok zunanjega sveta je odmeval na strunah njegovega srca; njegova duša je bila občutljiva fotografska camera, ki je sprejemala mimogrede vse pisane slike tega sveta.

Vse, kar je doživel, kar je občutil in kar je videl s svojimi pesniškimi očmi, to nam je povedal v našem lepem jeziku.

Zato so njegove pesnitve pravi življenjepis njegov, ki si ga je sestavil sam.

Kette je bil začel pesniti že zelo rano. Prve svoje stvari v verzih in v prozi pa je objavil v „Ljubljanskem Zvonu“ ter v „Vrtcu“ in v „Angeljčku“ leta 1896. Tudi je bil sotrudnik v Zagrebu izhajajoče „Nove Nade“. „Ljubljanskemu Zvonu“ je ostal zvest do smrti.

L. 1895. me je bil pregovoril g. profesor Viktor Bežek, tedanji urednik „Ljubljanskega Zvona“, da sem prevzel urejevanje pesniškega gradiva. Ker sem se dolgo branil nehvaležnega in zelo delikatnega dela, poslal je bil „Zvonov“ urednik po potresu k meni v Skale, kjer sem takrat prebival, rajnega Simona Rutarja z debelim svežnjem rokopisov.

Najmlajši pesniki, ki so obetali največ, so bili trije ruski psevdonymi: Ivan Saveljev (Cankar), Aleksij Nikolajev (Zupančič) in Mihael Mihajlov — Dragotin Kette, ki se je včasih podpisaval tudi „Zor“, „Zvonoslav“ in (v mladeniških časopisih) „Siluška“.

Pozneje se je bil tem trem „Rusom“ pridružil še četrti, „Aleksandrov“ (Jožef Murn).

Dragotin Kette je podoben Zupančiču in Murnu samo v tem, da ljubi narodne motive ter da se rad naslanja na takozvano narodno pesem, sicer pa je sam zase popolnoma samostalna pesniška osebnost.

Kettejeva poezija je njegovo življenje. Skaloviti Kras, čigar sin je bil, mu je dal zdravo, krepko slovensko dikcijo. Potem se zrcali v njegovih verzih milieju, v katerem je živel.

Poetični Bled, Ljubljana z literarnimi debatami, Novo Mesto s svojimi krčmami, s svojo idilsko okolico, s svojimi lepimi deklety in šegavim ljudstvom sploh. Iz Novega Mesta ga povede cesta v Trst, kjer se mu razširi obzorje, ko zagleda pred seboj — sinje morje. „O thalassa, thalassa!“ Veličastno morje, ki napravi na vsako globoko čutečo dušo čudovit vtisk, očaralo je tudi Ketteja, da mu je posvetil cel ciklus sonetov.

„O Adrija, kako naj te objame,
kako te naj poljubi pogled moj?“ . . .

Kette pa svojih vtiskov ni sprejemal samo iz zunanjega materialnega, nego tudi iz duševnega sveta. On je mnogo čital ves čas najboljše avtorje in se tako izobraževal in izpopolnjeval. Saj pravi sam, da je „popolnitev“ njegov „edini vzor, luč, resnica“ njegovo delovanje. Zato vidimo v sonetih izraženo njegovo filozofijo, ki si jo je ustvaril s pomočjo raznih pisateljev, ki jih je študiral.

Zaradi svoje duhovitosti in načitanosti je užival Kette med dijaštvom velik ugled. Tiste čase so imeli na ljubljanski gimnaziji literarno društvo „Zadrugo“, v kateri je često predaval tudi Kette svoje pesmi.

Gosp. Bojan Drenik, bivši sošolec rajnemu Ketteju mi piše, kako so tovariši radi poslušali Ketteja v „Za-

drugi“. „Kette je izgovarjal besede — piše g. Drenik — nenavadno čisto, v zamolklem baritonu . . . Pa Kette je bil tudi najboljši kritik v „Zadrugi“. Spominjam se dveh „Zadružanov“, katerima je Kette naravnost odsve-toval še dalje truditi se z verzi. Tistega pa, ki je kazal kaj nadarjenosti, je prijateljsko podučil in mu dal na-vodil bodisi za prozo ali poezijo . . .“

Ko je prišel v Novo Mesto, ustanovil je Kette tudi tam nekako literarno „Zadrugo“ ter navduševal dijake, kakor mi piše g. Drenik, da so se začeli učiti modernih jezikov, posebno pa ruščine. Slovenske šolske naloge je pisal v svojem razredu med vsemi tovariši najboljše . . .

Imenovani njegov kolega, g. D. karakterizuje Ketteja še s temi besedami: „Hitrost je bilo njegovo najzna-čilnejše svojstvo. Hitro je mislil, govoril, naglo je hodil. Nenavadna živahnost pa se je najbolj kazala v njegovih nemirnih očeh, ki so hipoma spreminjale svoj izraz ter begale s predmeta na predmet. Zato so bile najbolj utešene tam, kjer se je vrstil prizor za prizorom: na sprehodih, v naravi, med ljudmi. Da, kjer je bilo največ ljudstva, tja ga je gnalo, tam je bilo življenje zanj, tam je bil nenavadno živahen in zgovoren. Dovtipi so se mu sipali iz ust in vžival je z vso dušo to pisano življenje, čeprav ni bilo družega ko kakšna veselica v „Narodnem Domu“ ali serenada na trgu . . .“

Neki drug Kettejev znanec, ki pa se je pozabil podpisati, opisuje pesnika s temi besedami: „Poznam ga vedno enako bistrega, šegavega in nemirnega. Miroval

ti ni nikdar, naj ga je srkal pri „Likarju“, ali kje drugod, ali naj je hodil ali stal. Čital je menda najrajši narodne pesmi in razprave kakoršnihkoli filozofov že — kakor mu je prišlo pod roke. Te je navadno ekscerpiral, primerjal in prilégal, postavljaj si najrazličnejše metode, napisal celo kopo zaključkov in programov, ki jih je potem seveda spet raztrgal. V Novem Mestu je imel na vratih svoje sobice nabit Rousseau-ja rek:

„Retirons nous à la nature!
Rien que la nature —“

Pisal je hitro in neposredno. Zadnje sonetske cikle je napisal menda v 4 dneh, prav gotovo pa tekom jednega tedna, snov zanje pa mu je bilo vse njegovo razmišljanje in čutenje sploh, odkar se je menda začel boriti s saboj. Mislil je menda vse svoje žive dni in iskal rezultatov, dokler ga ni zmanjkalo. V takih momentih, ali pa, če je kaj pisal, ni mogel prenašati solnca in je zagrnil okna v sobi. Če ga je kaj motilo, postal je nervozen in muhast. Kje je bil zadovoljnejši, v Ljubljani ali v Novem Mestu, ne vem, ker je bil navadno nezadovoljen „tuintam“. Veliko čitati je obsojal. Zameril se svoje žive dni najbrž ni nikomur, kakor svojemu — stricu in pa ravnateljem. Obvladal se je čudovito. Ž ženskami je bil preimeniten. Manjka mi primere, kako se je pošalil in pogledal. Včasih se jim je pridružil kot neznanec pred Emavzom.“

* * *

Že v prvi izdaji l. 1900. sem se trudil, da bi ohranil pri ureditvi pesniškega Kettejevega gradiva hronološko načelo. Tega načela sem se držal tudi v pričujoči drugi izdaji — kolikor je bilo sploh mogoče. Ker se pa povsod ni dalo dognati, kdaj je bila kaka pesem natisnjena ali napisana, porazdelil sem posamezne stvari v rubrike, kamor spadajo po svoji obliki tako, da je v teh rubrikah še ohranjen relativni hronološki red.

Kette je spisal lepo število basnij v verzih in v prozi ter par otroških pesmij. Po času spadajo te stvari vobče med prve njegove literarne proizvode. Toda nekateri taki spisi segajo tudi v poznejšo dobo, (do l. 1899), ko je sodeloval že pri „Ljublj. Zvonu“.

Odločil sem se, da sem uvrstil njegove mladinske spise v novi izdaji na prvem mestu. Tako sem najbolj ustregel principu hronologije, ker je ta prvi oddelek nove knjige namenjen predvsem — mladini.

Drugi oddelki so ostali nespremenjeni, čeprav so pomnoženi z novimi prispevki.

Kette stopa torej v drugi izdaji z vsemi svojimi spisi, ki so bili sploh godni za objavo, pred svoje rojake.

Kette je lirik in epik, po pretežni večini svojih proizvodov pa vendarle lirik.

Da je imel Kette lep epski talent, pričajo njegove romance, balade in basni. Motiv za prelestno romanco „Podgorska svetnica“ je bil zajel brez dvoma kje v novomeški okolici. Barve na tej idili so tako sveže, da se nehote spominjaš Goethejevega navodila: „Greif“

nur hinein in's volle Menschenleben!“ Tudi baladi*: „Skozi gozd je šel“ in „Popotnica“ koreninita v življenju.

Kettejeve basni spadajo med najlepše, kar jih premore naša mladinska literatura. Poetične so same na sebi, a morála se nikjer mehanično ne obeša na povest, nego je ali utelešena v basni sami, ali pa je diskretno izražena v sklepni pointi. So li Kettejeve basni tudi čisto vse izvirne, ali si je bil idejo za to in ono izposodil morda iz kake tuje literature, ne vem. To vprašanje naj razvozljajo drugi. Nemara bi urednik „Vrtca“ in „Angeljčka“ mogel kaj povedati o tem . . .

Težišče Kettejevega pesništva pa vkljub tem epskim njegovim spisom ne leži v epiki nego v liriki. Lirska struna je dominantna njegove lire. To kaže že število lirskih pesmij, zlasti njegovih sonetov.

Lirskega značaja je velika večina drugega oddelka, „Pesmi“, lirske so „Gazele“ in „Soneti“. Najboljše lirske pesmi Kettejeve imajo na sebi tisto, kar se analizirati ne da: čar ubranosti. In samo tista pesem, ki diha ubranost, je res pesem** v ožjem zmislu.

* K pripovednim spisom spadajo še pesnitve: „Na blejskem otoku“, „Zimska romanca“, „Azrael“, „Pesmica o pisarju“, „Resnica“, „V mlinu“, „Moravska narodna“, „Starčkova pesem“, „Zimska idila“, ter vse, kar je natisnjenega v tej knjigi v prvem oddelku „Basni in otroške pesmi“ v verzih in v prozi.

** Take dražestne stvari so n. pr.: „Ah zapojte“, „Svetinji“, „V samotah“, „Zaprta so njena okenca“, „Romanca“, „Kedar za gorami“, „In zopet je danes prekrasen dan“, „Meglica vso vas že pokrivala je“, „Jaz nimam več palm“, „Zapuščeni“, „Take so“, „Res, deklica,

Med „Gazelami“ je več skritih biserov.

Na vrhunec lirike pa se je popel Kette v svojih sonetih. Ti so njegov chef d'oeuvre. In ker je edino pravo načelo, da kakega pisatelja ali umetnika ocenimo objektivno in pravično le tedaj, ako ga sodimo po njegovem najboljšem umotvoru, zato moramo meriti Ketteja posebno po njegovih globokoobčutenih, krasnih sonetih.

Kako fin okus za formo je imel Kette, priča tudi to, da se ni maral strogo držati stare tradicijske oblike laškega soneta, ki pozna samo verze z ženskimi stiki (rimami). Prešeren posnema v svojih sonetih in v drugih tercinah natanko to staro romansko obliko, ki postane lahko včasih monotonska, enolična in dolgočasna. Koliko lepši bi bil n. pr. „Krst pri Savici“, ko bi bil Prešeren rabil tako v tercinah v uvodu kakor v „Krstu“ samem tudi moške rime! To je vedel Stritar in zato se je skušal osvoboditi od dosedanje šablone, ali le tu in tam — posebno v „Dunajskih sonetih“ — je vpletal med verze z ženskimi stiki tudi verze z moškimi stiki. Kette pa je prvi uvedel brez predsodkov in brez strahu v slovenski sonet svobodnejše oblike. Ker je čutil in se dobro zavedal, kolika moč leži v krepkih slovenskih moških stikih, s kakršnimi se smejo ponašati

ti me ljubiš?“, „Noč na poljani“, „Tam zunaj je sneg“, „Jagned“, „Na trgu“, „Šumi les“, „V mlinu“, „Večer“, „V katedrali“. Nekaj iz „Novih akordov“ in iz cikla „Na molu San Carlo“, posebno št. VI. Slika „Na trgu“ se sme zaradi svoje ljubkosti smelo postaviti v isto vrsto s Prešernovo serenado „Luna sije“. Med naštetimi pesmimi je nekaj takih, ki morajo kar izzivati kongenialnega skladatelja.

med Slovani samo še Rusi, zato je z mladostno elastičteto preskočil vse predsodke in pisal sonete z moškimi stiki, kadarkoli in kolikorkoli se mu je ljubilo. Zato smemo govoriti o Kettejevem sonetu kat' exochén, ker je baš Kette reformator našega soneta. Zaradi mnogovrstnosti v obliki so Kettejevi soneti posebno lepi.

Čitaj katerikoli izmed teh sonetov, v vsakem najdeš novih, izvirnih lepot. In sam ne veš, čemu bi se bolj čudil: ali lahkoti, s katero je ustvarjal té za navadni talent pedantovske oblike, ali pa poetičnim mislim, ki jih je vdihnil svojim sonetom. Kakor kalejdoskop so ti soneti, ki nam kažejo pesnikovo dušo v stoterih barvah — svetlih in veselih ter temnih in žalostnih. Ravno s svojimi soneti je pokazal in dokazal mladi Kette, da ni samo nežnočuteč lirik nego tudi resen mislitelj. Saj vidimo, da veliki pesniki v svetovni literaturi ne izražajo samo svojih subjektivnih čuvstev in ubranostij, nego nam podajajo tudi mislij in idej. Samo čuvstvovanja more izražati glasba, ali jezik s svojimi določenimi pojmi bodi tudi nositelj mislij! Pri pravem pesniku iščemo zato po pravici tudi izvirno upodobljenih idej, iščemo razmišljanj o raznih vprašanjih, ki mučijo naše možgane. Saj pravi pesnik ne prebiva kje v deveti deželi, v oblakih ali na samotnem otoku kakor Robinzon, nego je član človeške družbe, med katero živi in čije bolečine pozna. Ni ga torej pravega pesnika, ki bi ne imel svojega prepričanja ter svojega naziranja o svetu. Vsi pravi pesniki, ki so imeli svoje ideale in nazore, ki so vedeli, kaj hočejo, so še vsikdar oplojali svoje rojake

in svet s svojimi mislimi. Zlasti potrebujemo mi mladi Slovani in posebej še mi šibki in potlačeni Slovenci v današnjih dneh ljudi, ki bi metali iz svoje glave električne iskre med množico, da bi se učila misliti ter da bi se navduševala za najvišje cilje prosvete, napredka in svobode. Pesnik bodi tudi kovač, ki kuj za svoj narod duševne handžarje, s katerimi pojde v boj s svojimi nasprotniki in tekmovalci.

Ali pa to ne nasprotuje znani devizi: „L' art pour art“ ?

Res je, da umetnost, torej tudi poezija, ne more služiti nobeni ideji, ki nima z umetnostjo nič opraviti; res je, da bi poezija ne bila več poezija, ako bi hlapčevala kakim strankarskim, vsakdanjim in hipnim interesom. Poslednji in najvišji namen vsake prave umetnosti, torej tudi poezije, je lepota. Ali lepote „same na sebi“ pravzaprav ni, nego pesnik je išče in jo tudi najde v kontrastih življenja, ki ga gleda skozi prizmo svoje individualnosti ter ga na ta način upodablja. Pesnik-umetnik pa oblikujoč svoje podobe, je živ del živega organizma svoje družbe, svojega naroda in svoje dobe. Zato je popolnoma naravno, da morajo biti njegovi proizvodi več ali manj jasna priča njegovega mišljenja, njegovih simpatij in antipatij. Ni ga pravega krepko razvitega pesnika, čigar spisi ne bi kazali kakršnekoli tendence, kajti prvo je pri pisatelju njegova individualnost, iz katere izvira njegova umetnost. Zato si tudi vsak pesnik izbira samo take snovi, v katerih more pokazati svojo dušo. To pa je že — tendenca.

Kakršnen pa je značaj pesnikov, takšna je njegova tendenca. Plemenit značaj bo stremil vsikdar za lučjo, napredkom in svobodo. Umetnost ali poezija takega značaja ne bo služila, nego bo stremila k idealom, ki so še vsikdar navduševali najboljše umetnike in pesnike . . . Sicer pa: Ali se je princip „l'art pour art“ kdaj jemal v doslovnem zmislu? Ali je bila poezija kdaj breztendenčna? Kaj še! Pesniška umetnost niti ne more izražati samo čuvstev in ubranosti, ker človek ni samo čuteče nego tudi misleče bitje. Kjer pa so misli in ideje, tam je vselej tudi tendenca . . .

Čemu ta digresija? Kolikor poznam mladega Ketteja, sem prepričan, da bi se bil s svojimi spisi čimdalje bolj boril za vse tiste vzore, ki nas morejo dvigniti k svetlejši bodočnosti . . .

Poglavitni motiv ali predmet Kettejevim stihom je, kakor se pri tako mladem človeku pač samo ob sebi razume, — erotika. Včasih je pač le bolj ljubkovanje, površno ljubezničanje in dijaški flirt, ki ga opevajo njegove mlajše pesmi. Ali erotično čuvstvo se često tudi pogloblja; najglobočje in zato tudi najlepše je izraženo v sonetih. Vendar se kaže naš pesnik tudi v erotiki moža, ki se ne ponižuje pred svojo izvoljenko.

„O, nismo tak čestilec belih kož,
da bi ko Samson v krilu pri Dalili
tam s kodri svojo moško čast zgubili . . .
O, ne, vi milostna, smo pa le mož!“

Britka je bila usoda sirote Ketteja, ki je bil tako mlad že samemu sebi prepuščen. In le njegova mladost

je premagala melanholijo in pesimizem, da ne zveni še večkrat v njegovih verzih. Žalost in otožnost pa dihajo vendar pesmi, n. pr.: „Noč na poljani“, „Skozi gozd je šel“, „Na molu San Carlo“ in veliko sonetov. Najglobočje spoznanje življenja in sveta je izraženo v sonetu: „Na očetovem grobu“. Pesnikovi tovariši pripovedujejo, kako iskreno je ljubil Kette svojega očeta.

Ko mu je bil l. 1896. umrl, bila je to za ubogega Ketteja velika izguba, ki je ni nikoli prebolel. V „Slovincu“ je bil meseca marca istega leta objavil feljton, iz katerega jasno odseva njegova globoka žalost po rajnem očetu, ki mu je bil vse na svetu. Na koncu feljtona pa je dodal elegijo, v kateri karakterizuje svoj ideal — roditelja učitelja. Pesem se glasi:

„O smrti očetovi.

S povešeno glavo bedni mladenič
grem v tiho šumico-tujko
in mislim na otca, dobrega otca,
ah, zdaj že pod vrbo-žalujko!

Še vedno te zrem pred seboj, kakor včasih,
ko bil sem še dete poredno,
kako mi pretiš: „Ej, čakaj me, čakaj!“
kako me poljubljaš, še vedno!

Imel je črno brado moj otec
in belceno, belceno roko,
in mračne oči, a vendar prijazne,
a čelo biló je visoko.

Pa sva igrala kedaj na klavirju,
pri basu jaz, on pri tenorji,
in pela: „Oj plavaj, barčica moja,
po tihem, po bisernem morji!“

Oj, jadrenica je bila to mogočna
in bala ni se viharja,
a zdaj — res žalostna vožnja je moja
brez ljubega krmarja.

In če sem dobro zadel „tremolando“
hitečo šestnajstinko,
veselo me je poljubil moj otec:
„Tako je dobro, moj sinko!“

Kaj videl sem, kaj čutil in slutil
v teh prsih, čemú bi govoril!
Vse nade sladké, vse dobre sklépe
v teh prsih — mi svet je umôril.

Da bi ti živel! . . . No, jaz potujem,
potujem skoz šumico - tujko . . .
Ni otca-dušice, da peval bi z mano . . .
On večno molči pod žalujko.“

In tja na tisto gomilo, pod katero mu sedaj oče
„večno molči pod (vrbo) žalujko“, tja na vaško poko-
pališče poroma pesnik v duhu.

In na očetovi gomili se mu izvije iz prsij vzdih:

„Življenje je sovraštvo, večni boj!“ . . .

Tako filozofijo moraš doživeti; tvoja še ni, če
jo kje čitaš. In Kette jo je moral doživeti, izkusiti na
samem sebi; to čutiš, ko čitaš sonet. Ali mladost je

močna dovolj, da prežene temne oblake, ki se zbirajo nad pesnikovo dušo. Zato je v Kettejevih verzih veliko humorja, šegavosti in dovtipnosti. Koliko humorja in šale je v njegovih „Basnih, pravljicah in otroških pesmih“*!

Že površen pregled Kettejevih pesnitev kaže, da jih vse preveva zdrav realizem, ki je med vsemi umetniškimi „izmi“ še najnormalnejši. Realist zajemlje svoje snovi iz resničnega življenja, jih ogreva s svojo srčno krvjo ter jih razsvetluje s svojimi ideali. Tako se lahko najrealnejši sujet upesni sub specie aeternitatis. Seveda mora biti rojen umetnik, kdor zajemlje iz življenja. Sama gola kopija resničnega življenja še ni umetnost, ker ni šla skozi osebnost pesnikovo. Saj tudi navadna fotografija še ni umotvor v pravem pomenu. A kdor ni umetnik, ki nima dodati ničesar svojega, tak pisatelj zabrede v grobi naturalizem, v katerem se zaduši poezija . . .

Dobri estetični okus je ohranil Ketteja na zlati poti, da ni zabredel ne v naturalizem, ne v sentimentalnost in abstraktnost.

Dobri okus pa je Ketteja obvaroval še neke druge moderne bolezni, ki je bila ravno v njegovi dobi prišla k nam iz Pariza preko Berolina.

* Šaljivec pa je Kette tudi še v teh-le pesnitvah: „Na blejskem otoku“, „Želje idealistove“, „Hvala lepa za besede sladke“, „Zaprta so njena okenca“, „Pesmica o pisarju“, „Literarni pust“, „Pijanec“, „Podgorska svetnica“, „Jagned“, „Žalostinka“, „Pred krčmo“, „Krčmarica“, „Zimska idila“, VII. gazela ter soneta: „O Jurček, Jurček“ in „Zastonj“ . . .

Dekadentstvo je bila tista estetična bolezen, ki se je bila razširila tam iz pariških literarnih kaba-retov; absinta pijanih francoskih pesnikov se je bila najprej prijela tista slovita dekadencia, ki so jo sma-trali tudi pri nas nekateri za nov literarni evangelj.

Dekadencia je bila na eni strani reakcija proti snovnemu naturalizmu, na drugi strani pa proti forma-lizmu v verzni tehniki. Križ je bil le to, da je deka-denca na obe strani pretiravala in zatorej ni bila nikakšen „nov evangelj“, ker je vsaka zdrava poezija že itak reakcija proti vsem ekstremom.

Ali dekadencia, porojena v blaziranih in deloma perversnih dušah ni mogla zadovoljevati zdravih natur, kakršni smo n. pr. mi Slovani. Med nami še ni tiste prenasičenosti v užitkih, kakršna se pojavlja med hiper-kulturnimi narodi. Borba za obstanek, za politično in socialno eksistenco nas ne pusti v gnilem miru. Tudi živahno narodno čuvstvo je bilo dobro sredstvo proti dekadentnim bacilom.

Kar pa je uganjala takozvana dekadencia v obliki, to nam jo je odtujalo še bolj. Vsaj tista dekadencia, ki je prihajala k nam iz Nemčije, je bila v metrumu često sama karikatura. Prišlo je bilo tako daleč, da je kak lirik, ki je pisal šepave verze brez določenega ritma in brez stikov, poziral — dekadenta in hotel veljati za modernega pesnika!

Izkratka: Pri pariških blazirancih se je bila deka-denca razvila docela logično in dosledno in je imela tudi nekaj jako nadarjenih ljudij, ali kar se je med nami

šopirilo pod etiketo dekadence, je bilo nezdravo in nezavžitno, bodisi v verzih ali v prozi.

In kakor poznamo Ketteja, je čisto naravno, da ga dekadenca ni mogla zapeljati na krive poti. Kette torej ni dekadent, ker je bil zdrav realist in naroden idealist.

To se mi je zdelo umestno povedati, ker je vendar zanimivo, da je ostal sredi dobe, ko je bila pri nas dekadenca pri nekaterih literatih zelo v čislih, nedotaknjen od te moderne literarne struje . . .

* * *

Brez dvoma bi se bil naš pesnik lepo dalje razvijal, si razširjal obzorje in si čistil okus. Namesto nekaterih študentovsko razposajenih pesmij, ki jih je spisal pač le za kratek čas, bi bile nastopile globoke strofe; s svojim umetniškim talentom in resnim značajem bi bil napredoval na vse strani . . . Ali prišlo je drugače!

Smrt nam ga je vzela sredi razvoja, kajti to je jasno, da 23letni gimnazijski abiturijent ni mogel dozoriti do umetniške dovršenosti. Do take stopinje se dosepeje samo v veliki šoli življenja, kamor pa se je pokojnik takorekoč šele odpravljal.

In koliko novih snovij bi bilo dajalo pisano življenje taki dojimljivi, izvorno nadarjeni pesniški naturi, kakršna je bila Kettejeva!

Na njegovih pesnitvah leži čar mladosti. Take prelestne verze pesni samo mlada duša. Toda mladost je ostavila na Kettejevih verzih tudi marsikje svojo nejasnost in nepopolnost. Mladi pesnik še s samim seboj

ni bil vselej na čistem gledé svojih proizvodov. Njegov umetniški značaj se še ni mogel izkristalizirati.

Ali že to, kolikor nam je mogel dati, je dragoceno in vredno, da se čita. Med njegovimi pesnitvami je večina takih, ki imajo trajno vrednost v slovenskem pesništvu.

Kadar se imenujejo naši najboljši liriki, mora se vselej imenovati tudi Dragotin Kette.

V Ljubljani, m. maja 1907.

A. AŠKERC.

Teprêhod.

I.

V tîho samôh se kradajo sijajo
Solni nemura in solni mladost
Solnini prameni, in ljubose vijejo
Lahki & efiri, otroci prostosti.

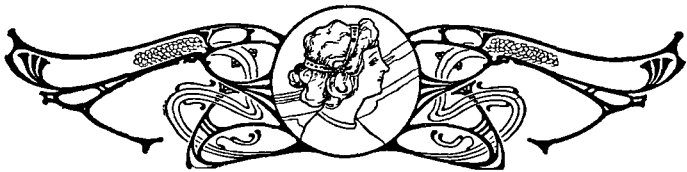
Živi kvilaki v uho' mênî bijajo
Svoji skrivnosti; ljubavne novosti
Srca & aljuthena glasovjim bijajo
V sladkih objémih, v opejini radosti.

Tooole molčite, ni meni kol vam
Do prasotie, vsôih ljubî, na fôolji,
Ni sloveselja. Ah, ja sem pač sam.

O da bi čut vsaj en lahen vdihljaj
Njenega srca v tãa deleki gaj.
Ah, to ne bole nikôti; nikoli.

Dragotni Kette

BASNI
IN
OTROŠKE PESMI

Deček in cvet.

Cvet.

Ti me ne trgaj,
s sabo ne jemlji,
pusti me, deček,
v materi zemlji!
Šopek duhteči
kmalu ovene,
a korenina
več ne požene.

Deček.

Rahlo te hočem,
cvetek, izruti,
v gredi vsaditi
drobno posuti.

Cvet.

Rodni zemljici
me ne izpuli!
K meni letijo
krasni metulji,
k meni letijo
drobne čebele,
kadar se zlato
solnce pripelje.
Kaj bi dejali
sestre in bratci?
Pusti me, pusti
v zélenem gradci!

Jurček — zidar.

Jurček íma kóla,
toda brez koles,
črnega volička,
toda brez ušes.

Kdo pa je voliček
črni brez ušes?
Jurček sam . . . Poglejte,
kak je čez in čez!

Blaten ves po hrbtu
prav do ramice,
ker nikdar ne vboga
svoje mamice.

Po največjih lužah
cepetá vam bos,
blata si nalaga,
kamenja na voz.

Za ogrado zida
belo znamenje,
v levi roki blato,
v desni kamenje.

To vam je visoko
že nad tri pedí,
kar primaha z repom
pudelj iz vasi.

Z malim repkom maha
psiček sem ter tje,
z malim repkom revež
znamenje podrè.

Hej, to vpije Jurček:
„Proč, ti pudelj, proč!“
Pobeží vam pudelj
glasno lajajoč:

„„Hov, hov, hov! Ne zidaj,
hov, hov, hov, nikar!
Saj si ti le Jurček,
a nikar zidar!““

Muha in pajek.

Muha se je vjela v pajčevino.

„Ah, ah“, tako je vzdihovala, ko se ni mogla nikakor več rešiti, „da nisem videla teh nitek, te mreže! Ah, zakaj ne predejo pajki debelejših mrež; potem bi se gotovo ne vjela.“

„„Tudi jaz mislim, da bi se ne,““ dejal je nató pajek zaničljivo in zagrabil ubogo muho, „„toda mi pajki nismo takó neumni. Kdor hoče koga zapeljati in vjeti, mora nastavljati tanke, malovidne mreže, le zapomni si muha. Tebi že povem, ker te takoj zadavim.““

Rečeno, storjeno. — Ali veste, kdo posnema pajka?

Vrabec in lastovka.

Na streho je priletel vrabec k lastovki.

„Kam greš, lastovka?“ vprašal je ščebetaje brhko sosedo.

„„Na jug, na jug““, začvrčala je ptica, „„kaj ti pa ne pojdeš na zimo iz teh mrzlih in neprijetnih krajev?““

„Jaz, a zakaj neki?“

„„Glej ga, bedaka, saj tu ne bodeš imel ni gorkega stanovanja, ni dovolj hrane . . .““

„In ko bi tudi moral poginiti“, odvrnil je dobri rujavček, „ne zapustim svoje preljube domovine, marveč ž njo hočem trpeti in stradati ter pričakovati boljših in srečnejših dni.“

Legenda o skopulji z nogavico.

Takrat, ko sta hodila po svetu še sveti Peter in njegov tovariš sv. Pavel, živela je tam nekje v deveti deželi zelo, zelo skopa ženica Suholja. Za vsak krajcarček se je tresla, vsakega berača je odpodila od hiše. Kadar pa je zopet spravila do jednega cekina, tedaj je pa šla, odvezala nogavico, ki jo je imela vedno skrito pod zglavjem, in trepetaje in varno spustila vanjo novi cekin. Nekoč pa prideta sveta Peter in Pavel tudi mimo njene koč. Takrat pa je bila skopulja baš nekoliko bolna in je ležala na postelji. Silno se prestraši, ko zasliši trkanje od zunaj, in hoče hitro skriti svojo ljubo nogavico, toda v tem pa že vstopi sveti Peter in jo začne prositi za kak božji dar.

„Kje ga bom pa vzela!“ zagodrnja starka.

„„Ali tudi nobenega koščka kruha nimaš?““ povpraša jo Peter, „„vedi, midva sva zelo zdelana, kajti ves božji dan sva že na potu!““

„Tudi kruha nimam“, zarenči staruha, „saj vesta, da bolezen vse požrè.“

„„Res je““, pravi nato Peter žalosten, „„bolezen vse požre, pa imaš morebiti vendar kaj družega Glej, kaj pa imaš v tej nogavici?““

„Eh, to so same luskinè“

„„Same luskinè? Bog ti jih blagoslovi!““ pravi nato Peter in gre s svojim tovarišem.

Kakor sta svetnika odšla, zasmejala se je zvito hudobna starka, češ, pa sem vaju opeharila. In hitro je zopet razvezala svojo ljubo nogavico, da bi štela svetle cekinčke, Toda joj! V nogavici ni bilo več cekinov, ampak samo bele luskinè. Tako je lažnica sama sebe opeharila. Pravijo, da se ji je žalosti in strahu kar zvrtelo.

Pravljica o ubogi Terezinki.

Uboga Terezinka je bivala s svojo staro in bolno materjo v leseni koči konci neke vasi tam daleč, daleč. Bila je zelo dobra, postrežljiva in ponižna deklica. Vročè je ljubila svojo mamico in se trudila za -njo od ranega jutra do trde noči, da bi ji le mogla postreči s čim boljším.

Zraven njihove kože je stala kapelica Matere božje, ki jo je vedno krasila in kitila s svežim poljskim cvetjem, kadarkoli se je vračala s polja domov. Ko gre

nekega dne zopet po svoji navadi z jerbasom trave na glavi mimo bele kapelice, pride ji naproti stara in slaba ženica ter jo prosi „vbogajme“. Deklica hitro poseže v žep in ji da kos kruha, ki ji je ostal še od kosila. Potem pa pravi: „Kam pa greste, stara žena, tako pozno?“ „„Ah, kaj vem““, vzdihne ženica, „„ves svet je moj.““ „Pa pojdite z menoj“, pravi nato Terezinka, „bodete pa nočoj čez noč pri nas.“ Stara žena se veselo nasmehne in gre za deklico. Ko prideta v kočo, strese deklica travo v kot, starka pa jo prosi: „„Pusti, deklica, da izberem iz nje nekoliko marjetic.““ „Zakaj ne!“ zasmeje se deva, „kolikor hočete!“ Tedaj je žena nabrala šopek belih marjetic in jih podala Terezinki, rekoč: „„Na, Terezinka, vzemi jih in jih vtakni v vodo, da ne zvenejo. Dala sem ti jih za plačilo, ker si tako dobra in postrežljiva. Nikari ne misli, da je majhen dar.““ Deklica se smehlja stari ženici, pa vendar noče starke razžaliti, vzame marjetice in jih vtakne v kozarec z vodo. Potem pa napravi ženici mehko ležišče in gre tudi sama spat. Ko se pa drugo jutro prebudi, zapazi precej, da starke ni več pod krovom. Vstala je gotovo še pred svitom in odšla. Toda drugo čudo je čakalo naše Terezinke. Ko pride namreč h kozarcu z belimi marjeticami, kaj zagleda? . . . Krog in krog kozarca je bilo polno belih cekinčkov, a na stebelcih prikazovali so se že drugi cveti, ki so vidno rastli in se razcvitali. To je bila deklica vesela! Sedaj je lahko nakupila vsega potrebnega za-se in za bolno mamico,

in nič več se ji ni bilo treba tako hudo ubijati za vsakdanji kruhek, kakor doslej, kajti marjetice so vsako jutro pognale nove cvetove; čez dan se razcvele, zvečer pa osule bele cekinčke. Tako je bila obilno poplačana dobra Terezinka.

Srna in orel.

Na visoki skali je stala skočna srna. Ko jo ugleda požrešni orel, prileti k njej in ji tako-le pravi: „Pač je res, da si skočna, oj srna; vendar ne bi hotel zamenjati svojih perotij za tvoje noge.“

„„Jaz pa svojih nog ne za tvoje peroti““, odreže se mu srna ponosno.

„Hm“, dé nato orel zaničljivo, „pa skoči čez ta-le prepad, ko se tako hvališ s svojimi nogami. Bodemo videli, kdo bo prej čezenj, ti ali jaz!“

Srno ujeze te besede. Hitro se požene in zaleti čez prepad. Toda ta je preširok, in srna trešči vanj tako nesrečno, da pri tej priči mrtva obleži. Orel se pa veselo spusti nizdoli in si odnese svoj plen brez truda v gnezdo.

„Da, da“, pravi še, ogleduje mrtvo žival, „kaj bi sam ugonabljal, ko vas pogubljujejo častihlepnost in jeza!“

Pravljica o šivilji in škarjicah.

Živela je v starih časih na nekem gradu mlada, nedolžna in zelo prijazna deklica Bogdanka. Bila je šivilja in služila grajski gospé. Nekega dne je ravno šivala v svoji tihi sobici, ki je imela jedno majhno okence na vrt. Sama je bila, zato jo je začel dolgčas napadati, dasi je imela dela čez glavo. No, ko je tako vbadala in vlekla, merila in rezala, prišlo ji je v glavo polno čudnih mislih in željâ. „Kaj, ko bi jaz imela take škarjice, da bi se jim samo reklo:

Škarjice, hrustalke,
po rumeni mizi bežite,
jopico mi vrežite!

pa da bi me slušale; če bi jim pa dejala:

Škarjice, hrustalke,
zdaj se pa ustavite,
zdaj pa v kot se spravite!

pa da bi se takoj ustavile, to bi bilo lepo!“ dejala je sama pri sebi, pa vendar tako, da jo je lahko slišal tudi kdo drugi. Kakor je to izgovorila, priletela je na vejico pred okencem drobna ptica in zapela:

„Oj Bogdanka,
kar si prosila,
to si dobila!“

Ko je deklica to slišala, se je tako ustrašila, da se je zbodla v prstek. Med tem pa, ko si ga je obvezavala s platencem in belo nitjo, odletela je čudna

ptičica. To je bilo Bogdanki žal, ko je ni več zagledala! Kako rada bi še jedenkrat čula tiste besede od drobne ptice. Toda ptičice ni bilo od nikoder več. „Čakaj“, mislila si je deklica, „hočem pa vendar-le poskusiti, kar je dejala ptičica!“ In hitro je zaščebetala:

„Škarjice, hrustalke,
po rumeni mizi bežite,
jopico mi vrežite!“

In glej ga spačka! Škarjice-hrustalke so se vzdignile in jele rezati belo platno na mizi. Obračale so se hitro kakor kača in rezale tako natančno, da se deklica ni mogla prečuditi. In kakor je bilo urezano vse platno na mizi, skočile so doli na škrinjo, da bi tudi tam pričele svoje delo. Toda deklica jim je brzo zaklicala:

„Škarjice, hrustalke,
zdaj pa se ustavite,
zdaj pa v kot se spravite!“

In precej so bile pri miru in so ležale lepo v kotu in niti ganile se niso.

To pa to! si je mislila Bogdanka vsa srečna in vesela. Kaj bi ne bila! Zdaj ji ni bilo treba polovico toliko delati, ko poprej. Ona je samo šivala, rezale so pa škarjice same. Tudi grajska gospa je bila odslej dosti bolj zadovoljna ž njo in kar načuditi se ni mogla, kako more Bogdanka obleko tako lepo natančno in vendar tako hitro narediti. Pride torej nekega dne k njej in reče: „Kako je to, moja ljuba Bogdanka, da zdaj

vse tako natančno urežeš in tako hitro sešivaš, saj prej si potrebovala vedno več časa.“

„„Seveda sem ga““, odgovorila ji je deklica nedolžno, „„saj prej pa tudi nisem imela takih škarjic.““

„Kakšnih škarjic?“ vpraša jo sedaj gospa radovedno. In Bogdanka ji vse pove po pravici, kako je prosila za take škarjice, ki bi same rezale, in kako jih je potem dobila. Nato hoče gospa videti te škarjice, kako režejo. Ko jih je pa jedenkrat videla, hoče jih dobiti na vsak način od deklice. In ko jih ne more ni s huda ni z lepa izprositi in Bogdanka nobenega denarja noče sprejeti zanje, tedaj jo gospa spodi od grada, škarjice pa ji vzame.

Vsa žalostna in potrta je šla deklica z grada in objokávala svojo nesrečo. Pot jo je peljala skozi teman gozd. Ko tako hodi in hodi med visokim drevjem, kar zasliši hkrati nad seboj znano petje. Ozre se na kvišku, in koga zagleda? Na drobni vejici nad deklico zibala se je tista ptičica, ki se ji je bila nekdam na oknu prikazala, otresala je z glavico in potem hitro zapela;

„Oj Bogdanka!
Kar si izgubila,
boš nazaj dobila!“

In kakor je to zapela, pa je že ni bilo več na drevesu. Deva pa je šla nekoliko potolažena dalje po gozdu.

Med tem pa je šla grajska gospa vsa vesela v svojo sobo, kjer je imela nakopičenih vse polno lepih

oblek, pa tudi robe zanje. Hitro vzame škarjice iz žepa in jih postavi na mizo ter vsklikne:

„Škarjice hrustalke,
po rumeni mizi bežite,
jopico mi zrežite!“

Škarjice pa so takoj ubogale in začele rezati jopice. Ker je namreč gospa rekla „zrežite“ namesto „urežite“, trgale so škarjice vso robo in obleko na drobne kosce. To se je gospa prestrašila! Hitro je začela misliti, kaj naj reče, da jih bo zopet ustavila, toda zastonj. Ni in ni si mogla tega domisliti. Škarjice so pa le škrtale in rezale. „Joj, joj“, javkala je, „kaj bo z mojo obleko!“ In hitela je k škarjicam in jim poskušala iztrgati obleko, toda škarjice se nikako niso dale odtrgati in so le dalje škrtale in rezale. Gospa je kar besnela in jih lovila po mizi, toda škarjice so se malo brigale za njen strah in njeno jezo. „Škrt, škrt“, so delale in zrezale skoraj vso obleko, kar je je bilo v sobi. Ko pa več obleke ni bilo, spravile so se kar na dragocen plašč, v katerega je bila ogrnjena gospa in jele sedaj rezati še tega. Zdaj, zdaj je bila šele gospa v strahu, kaj da bo. Kakor brezumna je letala po gradu in otresala hudobne škarjice, toda te se še zmenile niso za otresanje in so kar dalje in dalje rezale, da so leteli drobni koščki od dragocenega plašča. Tu se spomni gospa v največji sili, da ve deklica za tiste besede, s katerimi se dajo ustaviti samo te škarjice.

Hitro, hitro se tedaj spusti za njo v gozd, da bi jo čim prej mogoče došla in se rešila nesrečnih škarjic.

Ko je tako letela več nego pol ure, zagleda slednjič ubogo deklico, tiho in žalostno korakajočo po slabem gozdnem potu. „Reši me, reši me, deklica, teh svojih škarjic, da mi ne porežejo še te obleke, ki jo imam na sebi, bogato te poplačam!“ jela je vpiti za njo. Deklica se skoraj ni mogla vzdržati smeha, ko je videla svojo nekdanjo gospo vso obupano in razcapano, vendar pa je hitro vskliknila:

„Škarjice, hrustalke,
zdaj se brž ustavite
in v moj žep se spravite!“

In res! Škarjice so se takoj ustavile, in v naslednjem trenutku jih je že imela presrečna deklica v svojem žepu.

Gospa je bila v hudi zadregi in se ni vedela kam dejati od sramote. Vendar pa se je hotela hvaležno pokazati in je ponujala deklici mošnjo cekinov in jo vabila, naj se zopet vrne. Toda deklica ni hotela niti denarja vsprejeti niti se ni hotela več vrniti k lakomni gospé, ampak se je napotila lepo na svoj dom, kjer si je s šivanko in čudotvornimi škarjicami toliko zaslužila, da je bila kmalu najbolj premožna deklica v vsej okolici. Pa ostala je vedno ponižna in bogoljubna ter je storila ljudem veliko dobrega, saj je imela s čim.

Mravlji.

Zvečer sta se sešli mravlji, sosedi v mravljišču.

„Joj, kako sem izdelana“, reče prva, „ves božji dan sem prevlačevala košček sladkorja, pa ga nisem mogla spraviti do dóma; na sredi poti sem ga morala pustiti.“

„„A tako, ti misliš drobtinice od sladkorja, ki ga je razsula neka deklica tam na cesti? Pa kako je to, saj je bilo polno majhnih koščkov tam . . .““

„Da, ali jaz sem se lotila največjega.“

„„Brezumnica““, reče druga, „„vidiš, jaz pa sem nosila le bolj majhne koščke: le pojdi pogledat, kakšen kup jih je! Seveda, ti hočeš vse najedenkrat. Nu, pa imaš. Boš saj vedela za drugokrat!““

Mačka in miška.

Mlada miška je videla nekoč mačko, kako je slano. Hitro steče k njej in se ji prijazno pridruži, rekoč: „Boterca, tudi meni diši slanina, saj mi pustiš, da jo tudi jaz nekoliko pokusim?“

„„Ti tatica tatinska, ti!““ zareži mačka nanjo, „„jaz ti pokažem krasti, čakaj me!““ In v hipu jo zagradi in zadavi. Nato pa zopet mirno liže dalje okusno slano.

Drugi dan pride pa v klet gospodinja, najde slanino snédeno, a miško zadavljeno. Kakor hitro zagleda mucu, pokliče jo s sladkimi besedami k sebi in jo začne božati: „Da, da, ti si moja mucika. Prav, prav, da si zadavila to požerunsko miš, ki mi je snedla vso slanino.“

In mucika je zadovoljno godrnjavsala in predla, prav kakor da je ona najbolj nedolžna žival na svetu ... Ali bi jo vi nabili tako hinavko, kaj, otroci moji? Da in prav bi imeli!

Kako se je zgodilo Matijčku.

Krznarjevi so imeli lepo hišico s sadnim vrtom, a za vrtom se je razprostirala majhna dolina, ki se je proti hiši vedno bolj zoževala, v nasprotno stran pa prehajala v zeleno ravan. Imeli so pa Krznarjevi tudi Matijčka, in ta Matijček ni imel ušes. Nikari pa ne mislite, da ni imel morebiti uhljev; o uhlje že, pa kakšne! Toda ušes pa ni imel, drugače bi vendar vsaj katerikrat kaj slišal.

Tako se je, recimo, nekega dne igral v dolinici za vrtom. Solnčece je gorko sijalo, a po šumečih travah so brenčale čebele, mušice in metulji. Pa niti solnce niti čebele ne bi mogle odvrniti živega Matijčka, da se ne bi zaganjal za pestrimi metulji in lučal klo-buka za njimi.

„Matijček, Matijček!“ se oglase zdajci mati. Toda Matijček je že zopet po svoji stari navadi sedel na ušesih in ni hotel ničesar slišati. In letal je še dalje za metulji in ni se bal ni vročega solnca ni čebel.

Okolu ušes pa mu je vedno nekaj šumelo: „Zakaj ne greš, zakaj ne greš? . . .“

In v drugič so se oglasili mati: „Matijček, Matijček!“ Toda o Matijčku ni duha ne sluha... Tam po zelenem travniku se podi Matijček, vidi mamo, a jih noče videti, sliši jih, a jih noče slišati. In leti tam za metulji in se ne boji ni vročega solnca ni čebel.

Okoli glave mu pa vedno nekaj šumi: „Zakaj ne greš, zakaj ne greš?“

A tretjič niso zaklicali več mati. Pa tudi ni bilo treba.

Kar v hip začuti Matijček neko stvar v ušesu. In ta stvar brenči notri in šumi, ščegače ga in gluši. Strahoma stresa Matijček glavo, da bi se oprostil neprijetne stvari, a zastonj. Stvar le še bolj brenči in šumi, tako votlo in hudobno, joj, kakor da ga hoče sedaj, sedaj snesti. In Matijček se spusti v jok in tek proti domu.

Doma so pa mislili, da je znorel, tako je stresal z glavo, kremžil se in jokal in vpil: „Ajej, ajej v ušesih!“

„I kaj je, kaj je?“ izpraševali so mati.

„„V ušesih, v ušesih““, klical je žalostno Matijček, „„prej vedno dejalo: „zakaj ne greš, zakaj ne greš?““ potlej pa notri šlo—o—o . . .““

Mati so precej vedeli, pri čem da so. Vzeli so hitro lasno iglo in jo vtaknili v uho. Kmalu, kmalu so

privlekli iz ušesa tisto stvar, tisto pošast — majhno mušico . . .

In so dejali: „Vidiš, vidiš, Matijček, kaj vse človeka zadene, ako noče slišati! Dvakrat sem te klicala, pa te ni bilo na spregled, mušica pa te je prignala . . . prav, prav. Drugič je pa tudi ne slušaj, kadar te bo opominjala: „Zakaj ne greš, zakaj ne greš?“

Toda Matijčku ni nikdar več zastonj šepetala: „Zakaj ne greš, zakaj ne greš?“

Kužek in sultan.

Zgodilo se je nekdam, da se je izgubil kužek od svojega gospodarja. Klatil se je okoli ves božji dan in šele na večer pricapljal proti domu. Luna je svetila in prav lepa, jasna noč je bila. Pred hišo je stal sultan in vsprejel ubozega kužka z jeznim lajanjem. Utihnil je šele, kadar je prišel prav blizo, da ga je lahko spoznal.

„A kako je to, kužek, da si danes sam?“ vpraša ga sultan.

„Izgubil sem se, izgubil, dragi sultan; a kaj pa ti delaš tu zunaj?“

„I glej ga, hišo varujem, kakor se psu spodobi. Kaj ti nimaš takega opravila?“

„Oj nikdar!“ vsklikne kužek ponosno, „jaz delam vse kaj družega. Kadar sem pri gospodi, postavljam se na zadnje noge, podajam zdaj levo, zdaj

desno tačico, skačem čez palico . . . in druge take umetnosti. Vidiš, sultan, moje delo je vse bolj imenitno nego tvoje.““

Kaj je hotel sultan reči na tako hvalisanje? Sram ga je bilo in molčal je.

Kar se zdajci priplazi izza zida siv, gladen volk. Rep se mu vleče po tleh, oči se mu bliskajo kakor dva žareča oglja.

Hej! To je pobral kužek pete in jih odnesel v hišo. Tako se je tresel, kakor da bi ga ravnokar iz vode potegnili.

Ne tako sultan! Pogumno je skočil pred volka, pozdravil ga z glasnim renčanjem in mu pokazal ob enem svetle, bele zobe, da se to volku ni prav nič dobro zdelo in da je prej ko mogoče zapustil nevarnega soseda.

No, ko ga je tako odpodil, legel je sultan zopet lepo pred hišna vrata, nekoliko zamižal in pomislil: „Hm, kuže, z vsemi svojimi umetnijami si vendar-le strahopetnež!“

Stankova smrt.

V stanici tihotni ponočna luč blede
pred Materjo božjo gorí,
a v pisani zibelki ôtrok počiva,
skoz okence mesec svetí.

Kar nekaj na okence rahlo potrka :
„Oj Stanko, li spiš, li bediš?“
In v sobo priplove lep angelj, na prsih
drži beli roki navskriž.

In k zibelki sede in reče prijazno :
„Jaz angelj, prijatelj sem tvoj,
kako-li, moj Stanko, imaš me li rad kaj,
bi šel li v nebesa z menoj? . . .

Oh, kóliko angeljčkov — bratcev bi videl,
nedolžnih in ljubih otrok,
kako bi te Mamica božja ljubila,
kako bi te rad imel Bog.

Na rami bi déli ti zlate peroti,
kot ptiček bi letal lehak,
in kadar bi prosil ga, rad bi te nosil
na sebi srebrni oblak . . .

No, Stanko, povej, bi li rad šel v nebesa,
in rad-li odplaval z menoj?“
„„Oh, bi““, reče Stanko, in angelj nebeški
ga koj je v naročaj vzal svoj.

In letel je v sveto nebo, kjer ga lepi
že angeljčki čakali so . . .
Ah, mamica, mamica pa so jokali
jokali in plakali so:

Zvečer se je mamici v sanjah prikazal
kot angeljček ljubek in zal,
na ramah imel je že lepe peroti,
in mami smehljaje dejal:

„Ne jokaj za mano, ti mamica moja,
ker angeljček Stanko je tvoj,
in saj bodeš kmalu, oj mamica, kmalu
v nebesa prišla za menoj.“

Krt - modrijan.

Nad zelenim travnikom je švigala sem ter tja
lahkokrila lastavica in si lovila v zraku muh, mušic in
drugih žuželk. Kar ugleda po tleh lezti črnega krt.

„Ej ti, možiček črni!“ zaščebetá mu prezirljivo,
„da si pameten ko jaz, ne iskal bi črvov pod zemljo,
ampak zgoraj na belem dnevu. Glej, koliko jaz pomorim
teh kmetičevih sovražnikov, ki mu objedajo listje in
sadje. Kaj dobiš tam v zemlji? Skoro nič!“

„Prav, prav“, odgovori lastovki modri krt, „ali
tega mi vendar-le ne moreš oporekati, da so skriti in
hinavski sovražniki hujši od znanih in očitnih. In glej,
takih iščem jaz. Da, oni so hujši, ker izpodjedajo same
korenike, ki so vir življenja.“

Kaj je hotela lastovica reči na ta odgovor?
„Prav praviš, striček!“ je dejala in odletela.

Petelin in putka.

Že je tukaj lepo jutro,
lepo jutro, dan svital,
petelinček je poskočil,
da bi ga oznanjeval.
To zagledala je putka,
naša tolsta jarčica,
ki se vozi po dvorišču,
kakor kaka barčica.
Pa tako je govorila:
„Petelinček, čuj me, čuj,
saj je še prezgodaj! Jutra
še nikar ne oznanuj!“
Odgovoril petelinček:
„„Le ne trudi se nikar,
kaj bi rekli drugi moji,
da sem kakšen gospodar!
Kaj bi rekle druge putke
in sosedov petelin,
ako ne bi se oglasil
jaz najpreje z naših lin?““
In prosila lena putka
petelinčka je zaman,
gori v lino je poskočil
in zapel je beli dan.

Tončkove sanje.

Sanjal je nocoj naš Tonček
da je žolta ribica,
lepo pikčasta in gladka
in tenkà ko šibica.

Pa, da plava v beli vodi,
pa to bela voda ni,
in to je le sladko mlekce,
ki se krog njegà cedi.

Srka, srka, sladko mlekce
in lepo posname ga,
in na dnu je bela gora
iz sladkorja samega . . .

Ah, to je pač grizel Tonček,
grizel, lizal in cmakljaj,
in z jezikom sladkosnedim
ustnici oblizoval.

Toda bela rosa pride,
škrliček zagostolí,
Tonček se zbudi ležeč še
v svoji mehki postelji.

Čebelica in čmrlj.

Na dišeči cvetki sta se sešla čmrlj in čebela.

„Oj čebela“, pravi čmrlj, „kako si ti suha! Poglej mene, kako sem debel in rejen! I kaj pa delaš z medom, ki ga nabiraš po cvetju, kaj ga ne poješ sama?“

„O ne“, odgovori čebelica, „jaz ga dajem tudi drugim . . .“

„To si bedasta“, reče nato čmrlj, „jaz ga pa sam pojem. Čemu bi ga dajal drugim? Zato sem pa tudi telesen in rejen, hm, ti si pa kakor trska!“

„Naj bom kot trska, zato me pa tudi ljudje ljubijo bolj nego vse druge moje vrste, tebe pa se boje in te ne marajo“, odgovori čebelica in odleti proti ulnjaku.

Osel in petelin.

Na plotu stoji petelinček
in poje lepo in poje glasno.
In hvalijo njega občutke
vse cibke in čopke in putke:
Koko, kokodajsk, koko!

To sliši pa sivček osliček
in glavo privzdigne od tal:
Viž, da bi ti kukurical,
vse cibke bi k sebi priklical,
peteha v koš bi dejal . . .

Pa kaj vam je storil osliček?
I no, kukuricnil tako,
da putke je — splašil v dvorišču,
a mož mu je dal po hrbitišču
dve gorki in dve za uho.

Sultan in kužek.

Bahal se pred sultanom kužek nocoj,
bahal se, tako-le je pravil:
„Kaj ti še ne veš, da gospod me je moj
za prvega kužka postavil?
Zato, ker znam stati na zadnjih nogah,
in ravno stojim, kot pri puški,
in skakati, skakati znam, da je strah,
zato sem jaz prvi med kužki!“
In mnogo se je še naš kužek bahal,
a sultan ničesa ni takega znal . . .
Tu pride natihoma izza ograje
volčina hudobnih, žarečih očij,
da bi se ovčicam prikradel do staje
in spet imel jedenkrat mastne gosti.
Hej! . . . To jo pobriše zdaj kužek v dvorišče
in cvili in joka pred durimi tam,
da bi ga spustili na varno ležišče,
in nič ni umetnika cviliti sram.
A sultan . . ni tak! On pograbi volká,

za vrat ga pograbi, zmikasti,
da mu je za vedno vsa volja prešla
še kdaj se tu plaziti, krasti . . .
Ha, kužek, si videl, kako si ti stal
ravno pri nabasani puški?
Si videl, kako si se tresel in bal,
ti kužek, ti prvi med kužki? . . .

Kužek in raca.

Ob lokve temno-zeleneči obali
so račice zibale se,
in kljunčki rumeni so vedno čebljali,
glavice vpogibale se.
In bile so račice bele ko sneg
in gladke po celem telesci,
in samo na repku sem videl pri dveh
po dve lepo modri peresci.
Gotovo bi dolgo ostale še tu,
a kaj, ko ne more jim dati miru
naš kužek nebodigatreba.
Zagnal se je vanje ta grdi lopóv,
ki vedno podi naše mačke,
kot jastreb požrešni z visokega neba,
in renčal je nanje in lajal: hov, hov!
da plašno zbežale so račke.
Zbežale so plašno in gagale so

in brzo poskakale v vodo,
z nožicami in perutnicami si
nedolžne živali pomagale so
pred grdo, kosmato prismodo.
In revskal in bevskal in lajal, renčal
naš bedasti kužek prav jezno,
a kaj, ko se v vodi je plavati bal,
drugače pa mogel ni čeznjo.
Odlule so račke na onkraj vodé
in tam se zdaj smejejo kužku v zobé:
Le lajaj, le lajaj, da bodeš hripáv,
saj družega tak ne umeješ,
saj petdeset račjih me stavimo glav,
da kužek ti sem ne prispeješ!

Pav in golobček.

Košatil se pav je na belem dvorišču,
v vsej svoji lepoti in blišču,
in kakor baronček se nosil,
da bi pač vse druge prekosil.
Svoj rep je razkročil na kviško
in bil je tak grozno bahav,
da se niti zmenil ni prav
za cibko, za gosko, za piško.
Pa vidi golobčka, kak gleda po hrani

in zrnju po tleh,
očesci nedolžni in krotki in vdani
in perje kot sneg . . .
Tako je začel: „Hej, golobček,
kako si pač krasen, golobček,
kako imaš pisano perje,
kako imaš rep krasno bôjen,
in zdaj naj mi kdo še ne verje,
da res za gospoda si rojen!
Kako se ti rep izpreminja,
in krona na glavi ti sveti!
Oj, krasni! Pač res, gospodinja
te mora pač rada imeti!“
Tako se je delal pav norca
na sredi zelenega dvorca.
A krotki golobček molčal je,
potrpel in zobal nadalje.
Prišla pa je res gospodinja skrbna
na lepo dvorišče,
in stresla je rmenega zrnja na tla
oj, celo perišče! . . .
Hej, to ti je bilo čebljanja,
skakanja, letanja, zobjanja! . . .
hej, to je biló prerivanja!
Golobčku pa skoro bi kmalo
ničesa ne bilo ostalo:
Zato gospodinja v naročaj ga djala
iz roke mu zrnjiča dajala je,

in božala ga in se ljubko smehljala
in s hladno vodó ga napajala je.
In pav se je grozno, oj grozno prevaril,
ker niti pogledala ni ga barona,
in naj se je še tak neznansko baharil,
in naj je bila še tak lepa mu krona! . . .

Metuljček.

Nad travnikom cvetnim ob reki šumeči
metuljček mlad leta
od cveta do cveta
in srka med sladki, dišeči.
In krilca razgrinja
in zopet zjedinja
kot mavrica tam na obzorju,
kot biserna školjka ob morju
metuljček se naš izpreminja . . .
O lepi, o srečni metuljček . . .
Ah, škoda, res škoda ga! Onkraj valov
po kamnati strugi šumečih
zagledal je drugih in lepših cvetov,
na pisani loki cvetečih.
Ne more se revež premagati več,
in krilci razpne in odplove
od kraja prelepega, rodnega preč

čez hitre, dreveče valove.
V poljane le gleda, ki vabijo ga,
a mokri valovi drevijo,
drevijo, vjemó, ah, zagrabijo ga . . .
Adijo, metuljček, adijo!
Čemu si pač sreče v tujini iskal,
zakaj nisi rajši v domovju ostal,
v poljani ostal sredi zélenih trat . . .
Tako si pa vtonil tak lep in tak mlad! . . .

PESMI

Na blejskem otoku.

S ponižno sklonjeno glavó
sem stopil v Marijin hram,
uprl oči v Brezmadežno . . .
Ne mislite, da se baham!

Ponižno sklonjeno kleči
pobožno ljudstvo v klopeh;
nekteri drže se žalostno,
no drugi drže se na smeh.

Tam gori zre pa Davidinja
po beli cerkvi dol.
O ko bi res le živa bilà,
zaslúžila bi prestol!

In sedel in gledal sem, kako
lepo molilo si ti,
pobožno ljudstvo romarsko,
za božje milosti.

Najprej je prišla, Bog vé, Bog vé,
al angeljček ali demon —
prijela za vrv je s prebelo rokó
in tènko zaklenkal je zvon.

„Oj sveta božja Porodica!
Pred svetoj velikoj nočjoj
ostavil me je; da vrne se, daj,
galantni stotnik moj.

Kako me je vozil po tihih valéh
ta bleđi, prekrasni mož . . .
Kaj ne, o božja Porodica,
da me uslišala boš?“

No, druga pride, ženka starà
s tresočo, koščeno rokó,
da tudi ona zacingljá
in milost veliko dobó.

„Prišla sem stara revica
na zvonček zacinglját,
da šel bi iz osme šole moj sin
v ljubljanski lemenát.

„Pa prej je mislil biti kaplan,
pa zdaj noče slišati več!
O daj, da bi Dunaj in doktor in jus
in druge skušnjave šle preč!“

In tretji se bliža gorjanski kmet
in prime nerodno za vrv,
v oltar upre zaupljivi pogled
in tožno namrši obrv:

„Oh, padarji jo zdravijo
s planinskimi rožicami,
a vendar nič ne opravijo —
umrje ubožica mi!

„Pa če bi umrla ženica mojà,
kdo naj bi tolažil njih jok?
Pomisli, o mati Jezusova,
da imam pet majhnih otrok!

„In ako bi nosil Jezuščka
z osličkom le Jožef samó,
pomisli, kako bi pač Jožefu
nerodno in težko biló!

„Oh, daj, da ozdravi ženica mojà,
in jaz obljubim ti v dar
tri srčka voščena in tebi v čast
šest belih sveč v oltar!“

Četrtri nastopi — kdo je pač to?
Četrtri bil sem jaz,
ki sem prijel za milostno vrv
in gledal v Madonin obraz:

„Čuj! Ljubita sinčka mater bolnó
in jo tolažita,
a med seboj se hudó, hudó
ta sinčka sovražita.

„In pride k majki prvi sin,
zdravil najboljših nesoč,
in z drugimi pride drugi sin,
ko bliža temna se noč.

„Ná, majka, sprejmi zdravila le-ta,
gotovo ozdrávela boš!“

„„Kaj tvoja, moja vzela bo
iz lepih planinskih rož!““

„Seveda, seveda, le proč od nje!
Ná, majka, to-le pij . . .“

„„Nikdár tegà ne dopustim““,
brat drugi govori.

Tako se brata prepirata,
a majka umira med tem!
A jaz, ki ljubim jo tudi gorkó,
prikežal sem k tebi sem.

O sveta božja Porodica,
usmili, usmili se nas!
Sprijazni brata sovražnika,
saj je že zadnji čas . . .

Ah, zapojte . . .

Ah zapojte, zaigrajte
pesmico sladkó
na zabavo našo
z vajeno rokó!

In zapel sem, zaigral sem
ljubim deklicam,
moji deklici predragi;
in bilo je je sram.

Tak lepo, tak hrepeneče
drobne strune pele so;
tiho pesem deklice
razumele so.

„Ej, ej, zdaj pa vemo, vemo,“
so veselo vzklikale,
druga drugi so poredno
si z očmi mežikale.

„Ej, ej, zdaj pa vemo, vemo,
Kaj se vedno brani le
v našo družbo, samotarka;
vgánile smo, vgánile!“

Ona pa je tam sedela,
orosile so solzé
njena lica zarudela;
meni tolklo je srcé.

Želje idealistove.

Jaz res ne vem, da ženske te
ne morem nikdar pozabiti,
saj lepa ni Bog ve kako, toda pač!
Ne smem tako govoriti.

O lepa je res! Te njene oči,
so že marsikoga zmotile,
a da ne morem jaz od njih,
to je že kar od sile.

Kako bi rad že bil vesel
in delal ko drugi napitke
in pel kot drugi in kegljal
ko drugi na dobitke.

Še rajši bi pa moder postal
in resen in trezen in bister
in morda za narod navdušen celo,
da — pravcati filister.

Uj, to je filister, bi rekli potem,
na vsem mu Slovenskem ni para!
Sam zase skrbi, za družbo mu ni,
za ženske celo nič ne mara.

A kaj — če kegljam, bi oskuben bil,
da bi še hlače izgubil,
da pijem, če ne bi zaljubljen bil,
ej, to bi se šele zaljubil!

A kje bom še jaz podbradek imel,
a kje bom še jaz trebušen!
A kje bom še jaz za narod tako
strašansko goreč in navdušen!

A kje se bom jaz nerodnež tak
bogato, sijajno obabil? . . .
O da bi le zabil to žensko kedaj,
te njene oči da bi zabil!

Te njene oči da bi zabil kedaj,
gladko bi šlo pôtlej vse drugo,
in vem, da bi morda še križec dobil
za to ali ono zaslugo.

Svetinji.

Povej mi, oj zlata svetinja,
na belih prsih devici,
predragi rajnki, viseča,
povej mi po pravici:

Čegav si mi dar? Ali dala
spominek znanka zvesta
iz daljnje božje poti,
iz daljnjega tujega mesta?

Povej, ali morda te ljubček
okrog vratú pripel je
in zraven nedolžno devico
poljubil in objel je? . . .

Al v dobi večerni, skrivnostni
pred sveto podobo v molitvi
na ustnicah strastnih si njenih
drhtela v presladki združitvi?

In — je-li tiha solza
na bledi obrazek pritekla,
kedar so njena usta
njegà ime izrekla . . .?

Povej, zakaj je umrla
tak zgodaj, tak mlada devica,

in je-li res, kar pravi
ta ljudska govorica,
da kriv je on? . . . Ah, ustne,
zakaj ste se zaprle?
Da bi to skrivnost mi odkrile,
oči, ah zakaj ste umrle? —

Zaprle so se, da na večno
njegovo ime zamolčijo,
umrle so pač, da z ukori
življenja mu več ne grenijo.

V samotah.

Lahna sapica pihlja
skozi veje hoj zelenih.
Na stezicah osamljenih
mislim náte, ljubica.

Tu se je razlegala
smeha polna govorica,
da je plašna veverica
po drevesih begala.

Ah, zdaj ptičice molčé
v svojih gnezdih opletenih;
od dreves, od trav zelenih
rosne kapljice visé.

Jaz pa, jaz pa hodim sam,
lepše dneve premišljujem,
in, kar tebe več ne čujem;
več smejati se ne znam.

Zimska romanca.

O dedek naš, povej, povej,
kako pa je biló potlej?

Oči vanj vsi uprli so,
za drugo vse umrli so.

In gledala je deca vanj,
a gledala ni Metka vanj.

Nje bajka ni zanimala,
tam z glavico je kimala.

A dedek puhal dim — tako —
in pravil pravljico lepó:

„Tam sred lesa zapuščen kraj,
tam stal je grad zaklet nekdej.

Tam spala je že tisoč let
kraljičina kot rajski cvet.

A nihče v lozo ni prišel,
da bi prelepo spet otel.

Pa v gozdu izgubil kralj se mlad
in prišel je pred beli grad.

In v grad se kralj izgubil je,
kraljičino poljubil je.

In glej — vzbudila se takoj,
za ženko kralj jo vzal s seboj.“

Vsi bajko so poslušali,
premagati se skušali.

Le Metke ni zanimala,
tam z glavico je kimala.

Pa stopim k lepi Metki jaz
in jo poljubim na obraz.

„Nič se, kraljičina, ne boj!
Jaz kralj sem in rešitelj tvoj!“

To je debelo gledala,
par gorkih mi povedala.

Pa kaj — če pogled jezen je,
ko v srcu le ljubezen je.

Hvala lepa za besede sladke . . .

Hvala lepa za besede sladke,
hvala lepa, ljubica mladenka!
Bila je beseda tvoja sladka,
ah, in vendar bila laž je grenka.

Za poglede tvoje čarovite,
krotke, nežne — hvalo ti stoterno!
Gledala si res tako pobožno,
a lagala se tako — moderno!

Hvala ti za tvoja bela pisma
in za tinto! Vsako tvoje pismo
kaže, je-li, da smo se ljubili,
ah, in vendar se ljubili nismo.

Torej hvala za poglede tvoje,
rožna pisma, sladki tvoj jeziček! . . .
Menil sem, da res si beli angelj,
pa si vendar-le — nekak hudiček.

Azrael.

„Oj ljubosumni paša ti,
al smem te nekaj vprašati?

Zakaj zapiraš jo v harém,
Čerkesko mlado, luč očem?“

„„Čuj . . . Selima se jaz bojim,
Da ona ne uide ž njim.““

„Oj bistrourni paša ti,
al smem te dalje vprašati?

Pa kaj bi storil moj gospod,
če več je ne bi našel tod?“

„„Jaz vse bi vojske nanj poslal
in bi predrzneža iskal.

In joj mu, kadar bi ga vjel,
tako bi ga ob glavo del!““

„Ho, ho, dasi preseda ti,
to moram ti povedati:

Ne bodeš ga, ne bodeš vjel,
če pride angelj Azrael.“

In strah mu lice spreleti,
in plašno paša govori:

„„Ne bodem ga, ne bodem vjel,
če pride angelj Azrael.““

Zaprta so njena okenca . . .

Zaprta so njena okenca,
in ona spi božji sen.
A kje bi jaz spal, kako bi jaz spal?
Pod milo nebo grem ven.

Tu . . . tam . . . se utrne zvezdica
kot solza iz očij . . .
O krasni ljubezni šepčejo
bleščeči tisoči.

Med njimi kot srebrn čoln
pa plove blede ščip;
smehljajo se mu zvezdice,
ko skriva se za hrib.

A da bi moja znali bol
bleščeči tisoči,
od smeha bi jim padale
solzice iz očij . . .

Na Krki.

Tiha in nema
se vije krog mesta
in ga objema
kot ljubica zvesta.

Zadnja luč sije
še tam izmed vej,
Krka se vije
počasi naprej. . .
Adijo, adijo!

Ljubica, naj se obličje ti zjasni,
ljuba, ne joči nikár!
V daljno krajino, ah, v boj opasni
kliče me car.
Da se še ljubiva, da se še vidiva,
ljubica upaj,
morda še kdaj ali morda ne prideva
nikdar več skupaj. . .
Morda še kdaj bom gledal ti v lice
v sladkem zavzetju. . .
Ali morda počival v tuje zemljice
hladnem objetju.
Adijo! . .

Kakor meglice,
kakor vodice
sredi te reke
časi hitijo. . .
Morda na veke,
ljuba, adijo!

Pesmica o pisarju.

Kako ta presneti pisar
podpiše prelepó
vsa pisma za denar,
pobotnico, tožbó.

Pa včeraj je šel zvečer
podpisat k Zaplotnici,
sosedki, na kvárter
ime na pobotnici.

Zapisal sredi srcá
imeni njuni je skup;
pobotala se sta
za jeden vroč poljub . . .

Ko k ljubi legel je,
še prič ti ni prizval;
ko ji prisegel je,
še luči ni prižgal!

Oj ti presneti pisar!
O, ti premetêni kajón!
Vsa pisma za denar —
le to je naredil zastonj!

Misli starčeve.

Tihi gaj, mrtvi gaj
že nič več ne šumi . . .
Le še malokedaj
skozenj ptička leti;
le še malokedaj
lep spomin se vzbudi . . .
Kako smo ljubili, živeli!
Tudi tebe, gajek boróvi,
tudi tebe so danes odeli
snegovi . . .

Romanca.

Ne kesaj se, ljuba moja!
Da ne maraš me, bi rada
drugim, meni pokazala.
Vendar, vendar ti je žal,
če zapaziš, da mi žalost
vedro čelo potemnjuje,
če zapaziš, da se k drugim
spet obrača pógled moj.
Rado bi ljubilo, rado
moje srce druga lica,
ah, in tebe pozabilo,
neprijazna, kakor si.

Kakor veje s krasnim cvetjem
širijo mi bele roke
in skrivnostno kakor luna,
ko skoz goste sence zre —
zrejo me prijazne deve
smehljajoče, vprašujoče,
in besede zapeljive
usta njih šepetajo.

A zaman, podoba ena
plava pred menoj, in drugim
ni odprto srce moje.
Ve-li večni Bog, zakaj?

Ha! . . . Pokazala bi rada,
da ne ljubiš me, ne maraš;
da me ljubiš, jaz povem ti,
ker samà tegà ne veš.

Dan pa pride in je blizu,
da boš mene poiskala,
da boš bol mi potožila
svojo z rosnimi očmi . . .

A sedaj je to še skrito,
ker pomlad še ni v aprilu,
in lepo duhteče cvetke
vzbujajo šele gorki maj.

Poljubi.

Poljubček eden — lica zarudé,
poljubčka dva — že lica zagoré,
poljubčki trije — lica zaplamté,
plamenčki v moje švigajo srcé!

Popotnica.

Na posteli leži bolná
prelepa mlada deklica.
Ah, več ne gleda v mladi svet,
ne sluša sladkih več besed,
kot jih je slušala popred.
Ne sluša jih, ne govori,
le v sveto luč strmi, molči . . .
Kar pride k njej duhovnik mlad
obhajati jo poslednjikrat.
„Zakaj, oj, deklica bolná,
za dušno zdravje ni ti mar?
Oj, neobhajana nikar
ne pusti belega svetá!“
Uprè vanj žalostne oči
in z britkim smehom govori:
„Nikar ne bodi pregoreč,
nikar ne trudi se preveč!
Ti si mi srčno zdravje vzel,

še dušno zdravje sam imej!
Obljubil si in se zaklel,
zvesto ljubiti me vselej . . .“
In obrnila se je preč
in ni pogledala ga več.
Ah, ustne se zaprle so,
sladké oči umrle so.

Češka narodna.

Kaj mi pravi ptiček ta,
ki na dobek seda?
Ktera ima ljubega,
da je vsaka bleđa . . .
Molči, ptiček! Laž je, laž
tvoja govorica!
Dasi ljubega imam,
rdeča so mi lica.

Še jedenkrat rečem . . .
Še jedenkrat rečem: Devica
ne pojdi, ne pojdi odtod!
Zaman, to je tvoja kaprica,
ti greš, no pa srečo na pot!

Enkrat še oči govoriyo,
enkrat še mi je paradiz
odprt za trenotek. Adijo!
Vlak žvižga, in proč mi hitiš!

Vlak tam za meglenimi griči
zažvižga in se izgubi,
in ti — sediš v mirnem kotiči
in náme — pozabila si.

Nedelja je danes . . .

Nedelja je danes, nedelja,
vse črni peščeni so poti;
igranja, zabav in veselja
so polni gostilniški koti.

Le dva sta, ki tépek in lesnik
ne dasta za sladke maslenke;
ne dasta fijakar in pesnik
za vraga ne konj za mladenke.

Ej dobro, da služim drugače
kot ona rumene denarce,
kak sicer bi rezal si krače,
kak danes bi praznil kozarce?

Kedar za gorami . . .

Kedar za gorami tam daljnimi
nebeško solnce zahaja,
črna tema se vzdigne od vzhoda tam,
črna žalost pa v duši vstaja.

Brez svetle mi luči živeti ni moč,
in iskal sem jo v pergamenih;
iskal sem jo v knjigah do polnoči,
a nisem je našel v nobenih.

Iskal je v naravi in v zvezde sem zrl.
O pač so v njej trdi zakoni,
o mrzlo, tak mrzlo, da strah, mi zro
nešteti milijoni.

Naposled si ti, moje lepo deklè,
temó razsvetlila in sušo
rosila s solzami — in srečen sem zrl
v deviško tvojo dušo.

In kedar zdaj solnce za daljne goré,
za tihe vrhove se skrije,
zasveti mi luč tvojih lepih očij,
še lepši mi danek zasije.

Šum vira in zefira . . .

Šum vira in zefira
pa gaja zelenega,
žar kamna in cyklamna
in solnca rumenega,
duh vijolic in trnjolic,
ki sapica žene ga,
mirú mi ne morete dati,
mirú izgubljenega . . .
Pa pride čarodejka,
me dobi zapuščenega . . .
Šum, žar in duh, ni treba mi vas
nobenega.

Francu Prešernu.

Kot svetel kerub duša tvoja sred višin
hitela nevtolažena,
v očeh globokih ljudskih bolečin
najhujša je bila izražena.
Letela daleko . . . A kje dobila je
ljubezen zvesto, neomajano?
Vrnila se, težko solzo prelila je
nad domovino, tolikrat izdajano.
Iz solz pa je vzrastel grm cvetoč.

Vršiči se v šepetu poljubujejo,
v tajinstveni ljubezni vsako noč
predrobni slavčki se tope, vzdihujejo.

In zopet je danes prekrasen dan . . .

In zopet je danes prekrasen dan,
in kakor v nekdanjih dnovih
na kapiteljnu sveti se zlati križ
pa se koplje tam v mirnih valovih.

Ah, valovi, svedoki mi srečnih dnij,
še vedno ste tukaj v pogorju?
Ah, motiš se, motiš, že davno oni
tam v črnem plavajo morju.

Ob pisano ladijo pljuskuje tam,
nad njimi letijo delfini,
veselijo se, ne želijo si
po stari domovini.

Nič več te ni, ljubica, prejšnjih dnij,
v meščank naših živi sredini . . .
Kaj delaš? Kod hodiš? Al misliš na me?
Bežite, bežite, spomini!

Zašlo je žarko solnce . . .

Zašlo je žarko solnce,
utihnil daljni zvon,
a v naši tihi sobici
še poje polifon.

In v moje srce slavček
predrobni je zletel,
predrobno spletel gnezdece,
predrobno je zapel.

Kot o večerih poje
ob senčni stružici
o svoji lahki ljubici,
plahi družici.

Njegove melodije
pa not nič nimajo,
njegova sladka čustva pa
se nič ne rimajo.

Ni vinca tako sladkega
še v Beli Krajini,
kot dražestno so ti sladki,
poljubčki najini.

Le daj, le daj, o ljubica
vsaj še deset minut,
potem bo slavčka vzdignila
iz gnezdeca perut.

Zašlo je žarko solnce,
utihnil daljni zvon,
utihnil tudi davno že
pojoči polifon.

Literarni pust.

Preljubi moji literati,
danes je pust — vseh norcev god!
Zato ga čemo praznovati,
naročil vinski sem vam sod.
In pili so; kot gobe suhe
vsi literati pili so,
poetje, avtorji ko muhe
pijani kmalu bili so.
Pa kaj je pesnik rekel neki?
Pa kaj je novelist dejal?
O — da se tam pri kamnoseki
že kleše zanj piedestal . . .
O, da je že svetovno znan,
o, in duševni velikan!
Oj, raste on! Med literati,
Devalagiri med gorami;
z rokami svetle zvezde klati,
a glavo ima nad zvezdami!

Pijanec.

Daj mi daj vinca,
lepa točajka!
Radi mezinca,
ni ti mogoče?
Naj ga da majka,
Spi že . . . Pa oče . . .
Tudi . . . Pa sinčka
skličiči po vinčka!
Glej, kak se peni
kapljica zlata,
glej, kak mi vreje
kapljica živa,
kak se mi smeje
in nagajiva
pripoveduje
čarobne bajke
od kučamajke
in o princesi
dežele tuje . . .
Še, še prinesi
vinca iz hrama,
da ne bom jezen,
sicer ljubezen
bodi med nama,
pa čašo primi,
malo napij mi,

k meni prisedi
in me ne gleda
kakor hudiček ! . . .
Še en poliček,
ljubica moja
hôja, di, hôja!
Vidiš jo, vidiš,
od kod pa prideš,
ljubica mila,
jaz sem pa mislil,
da si ti náme
že pozabila
da te, sem mislil,
drugi objame,
hôja, di, hôja,
ljubica moja!
Ná mi tu kito,
ná za spominek!
Vanjo so rože
tri mi povite:
Prva je roža
lep rožmarinek,
vedno zelen je;
naju zvestoba
bo vse življenje
trdna do groba.
Druga je roža,
roža - gartroža,

lepa in rdeča,
najina srca
vedno goreča.
Tretja cvetica
raste sred vrtca,
lilija bela,
najina srca
vedno vesela . . .
Hôja, di, hôja,
ljubica moja,
še ti bom rekel:
ljubica zbogom!
Že je pritekkel
dan beli, jasni . . .
Oj, tam za logom
lunica vgasni ! . . .
Oj, tam za logom
zvezdice krasne . . .
Druga za drugo
skrije se, vgasne . . .
Hôja, di, hôja,
ljubica moja . . .
Kaj si storila,
da si ti mene
zdaj zapustila,
da si med žene
mlade stopila?
Več ne bom nosil

drobnih resedic,
v krasnih večerih,
več ne bom prosil
sladkih besedic
pri tvojih dverih,
okencu tvojem . . .
Nič več na vasi
radostnim glasom
revci ne pojem . . .
To si ti draga
moja, storila . . .
Hoja, di, hoja
ljubica moja!
Aj, jaz pa pojdem
v belo gostilno,
aj, jaz pa pojdem,
da te pozabim,
da se tam silno,
silno napijem,
dnarce porabim,
vinca navžijem !
Bodi točajka
tako prijazna,
daj mi še vinca,
čša je prazna . . .
Kaj boš, točajka
radi mezince
mene jezila . . .

Meni je sila!
Daj mi . . . vrag vzemi
tebe in uro,
kaj bom šel s kuro
spat? . . . Ti se vari,
da ne zavrè mi
krvca po žilah . . .
Oj, oj, nikari! . . .
Pusti me majka,
pusti točajka,
očka, saj grem, grem,
sinek, saj grem, grem!
Hlapec in dekla
skupaj pritekla,
o saj že grem, grem!..
Oj, oj, že zunaj,
oj, oj na cesti,
ti pri moj Dunaj,
luni kar dve sti
gori v oblakih
da nikdar takih:
jedna zelena,
jedna rudeča,
jedna se smeje
kakor nobena:
lica široka,
usta še večja,
druga se joka

kakor nikoli,
solze debele
kapajo doli . . .
Hoja, di, hoja,
ljubica moja! . . .

Skozi gozd je šel . . .

Skozi gozd je šel,
skozi temen gozd —
v srcu žalost in britkost.
Vprašal je drevo
zelenečih vej:
„Imaš-li drugov, povej!“

Reklo je drevo:
„Imam, imam jih,
kot je listov zelenih.
Če se veselim,
veselijo se,
z mano žalostijo se!“

In dejal je: „Glej,
jaz pa sam s seboj . . .
Bodi ti prijatelj moj!“

Zašumelo je
in se znižalo
in se mu približalo . . .
Vzelo k sebi ga,
in nič več ni sam . . .
Zdaj visi na veji tam.

Zapuščeni.

Še lani sva ljubila se,
a letos omožila se
je ljubica mojã.
In še je zima in še ni rož,
pa že pride k meni njen lepi mož.
Ej, lepi mož, lepa gospa!
„Preljubi moj, predragi moj,
moja ženka bo porodila nocoj!“
In tako je dejal repeč:
„Naredi mi zibko pisano,
na jedno stran rožo narisano,
na drugo pa nagelj rudeč,
da bo zibala, da bo sanjala,
z nogo da bo zibko poganjala
in aja-tutajala.“

In delam zibko pisano,
na jedno stran rožo narisano,
na drugo pa nagelj rudeč;
da bo zibala, da bo sanjala,
z nogo da bo zibko poganjala
in aja-tutajala.

Že delam jo tri dni, tri noči,
pri mojem srcu zdravja ni,
ah, kakor da vidim, se mi zdi,
pred sabo črno krsto tu,
vse svoje želje, vse nade na dnu,
vse svoje srečne dni . . .

Jaz nimam več palm . . .

Jaz nimam več palm in lotosa več
in drugih eksotičnih cvetov;
jaz nimam gazelic in španskih romanc,
jaz nimam več laških sonetov.

Imam pa vijolic duhtečih in rož
in lilij visokih tudi;
in ž njimi bom ljubici svoji krasil
prelepe bele grudi . . .

Roži.

Lepa roža
v svetli gredici, zelenem vrti,
sapica boža
lici rumeni ti, ustni odprti!

Pesmi pa moje, živahni metuljčki,
ki so pripluli na tankih perutih,
naj se na trnih pobodli bi krutih,
naj bi poginili, krasni metuljčki?

Ej, pa ne marajo mladi umirati,
ej, pa ne marajo zreti le na-te!
Oni si hočejo v svoje kosmate,
gladke trebuščke meda nabirati.

To so navihani mladi Lukulčki,
tebi zastonj že ne bodo služili;
drugi se bodo ti rajše pridružili,
kratek čas delali — krasni metuljčki.

Čuj, za logom
klopica! Prideš? . . . Vsaj za minuto . . .
Ali pa z bogom!
Saj radi tebe ne pojdem pod kuto. —

Ptička.

Ptička zapevala
v zelenem boru,
slušala deva jo
na belem dvoru.

Kaj je povedala,
kaj je zapela?
Da je tri ptičke že
ljubčke imela.

„Ej, ej, ti ptičica,
ptičica zala,
je-li, četrtega
zdaj boš iskala?“

„„Bodem iskala ga,
bodem dobila,
ž njim kakor z drugimi
bodem storila!““

Slušala deva jo
in zarudela,
pesmico tako je
tudi zapela.

Podgorska svetnica.

Ko približa se mrak, zapusti beli dvor
in gre k Matere božje kapelici gor
gozdarjeva hčerka Marica.

Pred kamenim deva oltarjem kleči . . .
Raz obokani strop pa svetilka visi,
vsa v rožah je lurška Devica.

Pa podgorska že mamka zanetila je,
aj večernica zvezda zasvetila je,
aj že vetrc zavel od zapada.

Ko še rožica moli, devojka tam,
pridrevé, pridrevé Mariji pred hram
lovski psi kakor blisk iznenada.

Kako je njen pógled boječ in plah!
Njene grudi prebele pa zožil je strah,
in kako pač dekle trepetá mi!

Glej, tu se prikaže iz temnih vej,
jo pogleda začuden in stopi naprej
mlad lovec, da, s puško na rami!

„Nič psov se, prelepa devojka, ne boj,
in dovoliš, da grem tja do ceste s teboj,
do cesarske, do belega doma?
Gotovo si lepa gozdarjeva hči,
o kateri vse ljudstvo okrog govori,
da večer vsak h kapelici roma?“

Ni vedela ona, ni kaj, ni kako,
in molče mu podala je belo rokó
in besedo poslušala sladko.
A ko se na cesti tam ločil je,
oj to se lepo priporočil je
in obljubil ji priti črez kratko.

„„Lepa hčerka mojã, prej vesela tako,
zakaj si, zakaj si začela tako
povešati lice otožno?
In zakaj tak zamišljena, hčerka, sediš?
Si li bolna? Morebiti si česa želiš,
ali morda tak moliš pobožno?““

„Saj nisem ne bolna, prav nič se ne boj,
in tudi molila še nisem nocoj!“ —
očetu je hčerka dejala —
„in tudi ničesar srce ne želi.“
Ah, to si lagala, gozdarjeva hči,
ko to si očetu dejala!

„„No, če bleda bi nunica rada bilã
in k častitim Klarisinjam rada bi šla,
ne bo se ti nikdar branilo.““
Tako je gozdar lepi hčerki dejal,
a nikdar ni vedel, a nikdar ni znal,
kaj srce je mladenki težilo . . .

In prešel je dan in pretekla je noč,
minil eden teden, o dva sta že proč,
pa na cesti — poglej — na cesarski
pred kočijo konjiča, hej, vrana mi dva
ko ptiča brza nad poljanami dva
letita proti hiši gozdarski.

„Bog vas živi, gozdar, Bog ohrani vaš krov!
A jaz sem pripeljal se danes na lov
na srnico s puškico tenko.“
„„Predlanskim tu zvrnil se zadnji je par...““
„O saj meni ni take srnice mar,
vašo hčerko mi dajte za ženko!“

„„Mojo hčerko bi radi za svojo ženó?
Prav lepo! Jaz nimam prav nič zoper to,
ali ona je živa svetnica!
In prej ko ne pojde v kak tih samostan,
in prej ko ne boste prosili zaman,
no, vendar mogoče . . . Marica!

Poslušaj me, ljubljena hčerka moja:
da bila bi ženka mu, lepa gospa,
ta lepi mladenič te snubi!
Iz srca bi rad bil zakonski tvoj mož,
a kaj, ko ga menda hotela ne boš . . .““
„A kaj da ne, očka moj ljubi? . . .“

In pohitel je lovec k nevesti vesel
in za belo ročico je ljubo prijel
in poljubil na lica razvneta.
Zasmejal se starec in tlesknil ob dlan:
„„Ho, hčerka, od kdaj pa je to — samostan?
No, to ste, no to ste dekleta!““

Take so . . .

V mladosti tam daljnji, izgubljeni mi
pač gledal sem rad vas — device:
Cecilija, Barbara, Nežica,
device - mučenice!

Kako sem se čudil obrazom takrat
in lepim deviškim telesom;
in tihe so bile, trpele mirnó
in gledale proti nebesom.

Zakaj ste postale vse druge sedaj,
Cecilija, Barbara, Nežka?
Nič več ne krasi vas trpljenje sladkó
in tista svetloba nebeška.

Ah . . . Nežica nima več jančka v rokàh,
ima le prav drobnega mopsa,

a z Barbaro hodi prav sladek gospod
in nosi ji v žepu roks-dropsa.

Cecilija več proti nebu ne zre
in tudi ne svira, ne poje;
poveša prav ljubko glavico svojo,
in ona — dekletce je moje.

Res, deklica, ti me ljubiš?

Res, deklica, ti me ljubiš?
Saj ni povedati greh,
kar berem tak čisto, tak jasno
v tvojih nedolžnih očeh.

Prav, prav! Le molči še vedno,
ker ti sramovala bi se;
in kakor me gledaš nedolžno,
nedolžno zlagala bi se.

Le molči in pusti, da pijem
ljubezen iz tvojih očij,
a kadar ti bode zadosti,
z ročicami si jih zakrij!

Noč na poljani.

Konec je že vendar dneva
trudnega, nemirnega;
legel je popotnik v travo
sredi polja širnega.

Ko pa ležal je in gledal
v tihe zvezde vrh neba,
prišla mu je v srce misel,
misel žalostna bilà:

„Ni mi starišev prijaznih,
dobrih sester, bratcev ni . . .
Oh, da mogel bi počiti
vsaj pri ljubici gorki!

Lepa, gizdava devojka
postelj bi narejala
in ozirala se name
in poredno sméjala.

Govora bi veselil se
in smehljanja njenega,
in nič več se ne bi čutil
tako zapuščenega . . .

Ko tako je gledal v zvezde
vrh neba večernega,
zašumele so mu trave
sredi polja širnega:

„Kaj pač govoriš, popotnik!
da jih nimaš starišev?
Nimaš sestic, nimaš ljube,
nimaš jih tovarišev?

Stariši, prijazni bratci
v senčnih ti drevesih so;
dobre sestre, svetle zvezde
gori na nebesih so.

Stariši, prijazni bratci
sence hladne ti dajó
dobre sestre, svetle zvezde
te prijazno gledajo.

Ljubica, poljana krasna,
pa v naročaju drži
in šepeče tajne bajke,
dokler ne zaspiš na nji.“

Tam zunaj je sneg . . .

Tam zunaj je sneg
in burja nezvanka,
a tebe, nevgnanka,
le radost in smeh.

Ah, vse drugo je šlo,
le tvoj pógled žari še,
tvoje lice rudi še
kot nekdam lepo.

Ni več na vrteh
lepih rožic razvitih,
vijolic ni skritih,
lilij belih ko sneg.

Toda ti si krasnà,
tako strastna in vroča
in sredi naročja
ti vsa si mojà.

Laokoont.

Od mehkih rok, od belih rok
kot Laokoont ovit,
iz ust ji strastno pijem strup
ko sladki pikolit.

V očeh ji niso Kerubim
in niso Serafim,
in Lucifer samo, a jaz
njegov sem pobratim.

Kako žari obrazek ji
kot v duhu pekla plamen,
a jaz v tem plamenu gorim
na veke pogubljen.

Pač lepa, rajska kača si,
mehka in živa ti,
in blaženstvo je, ljubica,
s teboj prebivati.

Pa bodi, kača, ljubica,
a jaz Laokoont,
Trojanci pa naj zijejo
na nas in Helespont!

To vse ljubezen stori.

Včeraj sem pozdravil ljubo,
ona pa na grudi
glavico ljubo nagnila,
odvrnila tudi.

Danes sreča me prijatelj:
„Zdravo! Dva oblačka
pod očmi . . . A kje si krokal,
da imaš zdaj mačka?“

Tam sosedu porogljivo
drugi me obira:
„Glej, kako je bled poeta,
že poetizira!“

Pride tretji in se čudi:
„Bog te čuvaj zlega,
kaj da bolj se ne varuješ?
Bolen si, kolega!“

Bolen si, kolega dragi,
pojdem po zdravnika!“
„„Ha, če pravega pripelješ,
hvala ti velika!““

Jaged.

Oj ti jaged visokorastoči,
ti brezkončno trepetajoči,
pozdravljen mi! — V tvoji bližini
na zeleni višini
ali bela pristáva se skriva
ali dom, ki v njem župnik prebiva,
ali kranjski gradič.

En polič
še pod nič,
malo krače

brez plače
in poljubček
vroč
krasotici . . .
In ljubček
gre proč
po gorici
glasno ukajoč,
tebe, znamenje verno,
hvaleč neizmerno.

Meglica vso vas že pokrivala je . . .

Meglica vso vas že pokrivala je,
okoli in okoli
od tihih rožic v polji
vonjava se sladka razlivala je.

Pred hišo je lajal vaš sultan močno,
in mucika je predla,
a ti si k meni sedla,
črvljala poredno tako :

„Pa misli, se vé, da je meni kaj mar,
če tiste brke više!
Naj le brado obriše!
O, mene pa že ne dobi nikdar!“

Tako si dejala, in dražesten smeh
krog usten zaigral je,
na lici probežal je
in skril se tam v majčkenih jamicah dveh.

V teh jamicah dveh je tako lepo,
da je kar neverjetno;
to je tako prijetno,
da v njih sem izgubil vso pamet svojó.

Pa kaj mi bo pamet! He, naj le beži,
saj ji nihče ne brani!
Le ti, dekle, ostani
pri meni s porednimi jamicami!

Na trgu.

Noč trudna
molči,
nezamudna
beži
črez mestni trg luna sanjava.
Vse v mraku
mirnó,
na vodnjaku
samó
tih veterc z vodoj poigrava.

Vodice
šumé
in rosice
pršé
brez konca v broneno kotanjo;
brezdanj je
ta vir,
šepetanje,
nemir
brezkončna, kot misli so nanjo.

Pa blizi
ni cest,
ah v Elizij,
do zvezd
ne morete kaplje šumeče.
In smele
željé
do Angéle
mojé
hitite zaman hrepeneče . . .

Noč trudna
molči,
nezamudna
beži
črez mestni trg luna sanjava,
in ruši

pokoj
moji duši
nocoj;
brezskrbno pa ljubica spava.

Pesmi kritiku.

Me smo čebelice,
letamo v panje,
ven, zopet vanje,
nosimo v celice
polno medú.
Daj nam mirú,
kritik! Pri mizi
črk nam ne grizi,
slov nam ne strizi,
ne pridi nam blizi!
Me se ne slinimo,
me te ne vikamo;
v obraz ti šinemo
in te opikamo.
Daj nam mirú!

Šumi les . . .

Šumi les. Greva
po senčnih potéh
molčiva, brblja
pa sinica v vrhéh:
Fuj, fuj, cicifuj.

Kraj tihe vasi,
Marijo zvoni.
Marija molči . . .
V mojem srcu žgoli:
Fuj, fuj, cicifuj.

Šumi les . . . In jaz
zavriskam glasno.
In skrije obraz,
jo poljubim sladko . . .
Fuj, fuj, cicifuj.

Bo kmalu zvonil,
zvonil bo zaman,
ah, zaman bo glasil:
Fuj, fuj, cicifuj . . .

Moje ljubice.

Lipa je šumela,
pa utihnila.
In cvetel je kostanj,
zima cvet upihnila.
Vitka smreka, zelenela nisi,
pa duhtela si,
zeleneča ovenela nisi.
Ko zbledela si,
to si bila priča
malega božiča.
Prva ljuba bila črnolaska,
pa — umrla je,
druga ljuba bila rjavolaska,
pa se z manoj sprla je;
sit sem bil do grla je.
Tretja moja ljubica je vitka,
bolj ko smreka sred lesá,
in do zadnjega počitka
bodeš ljuba sred srcá.
Saj če boš zbledela,
ljubica blondinka,
v rokah boš imela
kodrolaščka — sinka.

Žalostinka.

Nášo staro sivko
so prodali danes.
Petdeset forintov
dal je zanjo Janez
izpod Črmošnjic.
Tako lepo vime,
ah, ji je bengljalo!
Tri golide mleka
vsak večer je dalo,
pa še prav zares!
Ah, ti moj želodček,
to boš revež jokal,
krčil se v bolesi,
ko ne boš več lokal
iz skodelice.
Žalostno boš krulil —
a zaman.

Resnica.

Skrili so resnico,
deklico nebeško;
vrgli jo v temnico
srednjeveško.

Tam je zdihovala
dolgo, dolgo časa
ta devica, spala
zlatolasa.

Videla ni reva,
kak nebeško solnce
na planine seva,
na zelene holmce.

Slišala nikoli
širnih rek šumenja,
niti v ječi hudi
govorjenja.

Prišel pa je v kraje
v zapuščeni lozi
vitez mlad jahaje
nekdaj skozi.

In ko je zagledal
grad v daljavi črni,
pot si je naredil
sam med trni.

Prišel v grad, v hodnike
je prišel bobneče,
sobe prevelike,
dvore preblesteče.

Groza ga obhaja.
V vsaki grajski sobi
krasno ko sred raja,
tiho, kakor v grobi.

A v dvorani zadnji
glej, leži devica;
kakor dan pomladnji
cvetejo ji lica.

Kakor dan v pomladi
kakor rdeča hruška,
vitka kot v ogradi
belouška.

Kdo bi se premagal,
kdo bi se ne zgubil?
Vitez je omagal,
jo poljubil.

Dražestna devica
vzdihnila, odprla
je oči — ah, ni še,
ni umrla!

Sladko nasmehljala
vitezu se deva,
ljubko pozdravljala
svit' je dneva.

Šla je ž njim iz grada
po vsem širnem svetu,
in „resnica mlada
še je v cvetu“.

V mlinu.

V zeleni dolini,
tam v šumečem lesi
raste breza srebrolista.
Tam ob belem mlini
pod visokimi kolesi
vije se vodica čista.

Pod večerno zoro
pridem jaz čez goro
po lesovih skritih,
potih kamenitih.

„Dober večer, Bog daj,
mlinarica mlada!“

„„Dober večer, Bog daj,
duša golobrada!““

„Si li žito zmlela?“

„„Še ga nisem vsula.““

„Boš pa zdaj trpela
in za kazen čula.“

V kotu drobni plamen
žalostno trepeče.
Ona gre pred kamen,
žita vanj nameče.

„Mlinarica, pridi,
ali plamen vgasni,
da se pač ne vidi,
kak devojki krasni
poljubujem lice.
Le ropoči v hiši,
da se pač ne sliši
najine govorce.“

Hitro sredi hrama
kamni se vrtijo,
kratke ure nama
kakor blisk bežijo.

Na poljani . . .

Na poljani, na poljani
javor bel stoji,
na poljano, na poljano
solnce ne blešči!
Za lesove, za pogorje

šlo je, šlo je v sveto morje,
in nič več ga ni . . .
Mir je mir v poljani krasni,
beli javor tih,
slišati ni več šumenja,
listov zelenih.
Aj, ti srce, kaj bi rado?
Kaj, da ne miruješ?
Solnce ti ne sveti več,
ljuba te ne ljubi več . . .
Kaj še pričakuješ?
Da bo še enkrat vzcvetela
dražestna pomlad?
Da te rada bo imela
sreča še enkrat?
Ne! Ona je šla, ah, šla,
in ne vrne se —
kakor zvezda vrh neba,
ko utrne se . . .
Ti je v jasni visočini
več ne pričakuj!
Tvoji, srce, so spomini —
in miruj, miruj!

Večer.

Tam skrivoma
zvezdic pastir
črez log hiti.
Polagoma
objame mir
polja, vasi.
Potihoma
odpri mi dver,
županja hči!

Ah, skrivoma,
polagoma,
potihoma
v srce prišla
je misel taka
skrivnostna.

Od mraka
do dne belega
nemirna ne
ostavi me.
Pa ti, dekle,
ozdravi me!

Pred krčmo.

Oj, mošnjo, pamet in srce
mi vzela bleda Fani;
zaprla hišne duri je
in me spodila strani.

Klobuka pa le vzela ni
natararica Fančka;
na sredi ceste zdaj stojim,
a ona znotraj spančka.

Oj svetle zvezde vrh neba,
prebele desetice,
ki smuknile ste v lačni žep
prelepe krčmarice:

Ve nedosežne ste mi zdaj
ko njene bele grudi;
in luna, ki se mi smehljaš —
in Fani menda tudi!

Krčmarica.

Aj, ta lepa krčmarica
kak je gladka, kak je sladka!
Ona ima bujne grudi,
ona ima dva podbradka.

Do najstih me ljubila,
pótlej me poditi jela . . .
Vzela mošnjo, srce, pamet —
da le ni klobuka vzela!

Da le ni klobuka vzela
moja lepa krčmarica!
Drugo mi bo že vrnila,
kadar moja bo ženica.

Ne v album — v srcé.

Ne v album, v dušo rad bi vašo te besede pisal,
da ne bi jih nikdar slučaj ni časa tek izbrisal,
da vedno bi vas spremljale, kjerkoli hodite,
kako da srečni bodete.

Kot parčki ptic se ljubijo z gladkimi kljunčki,
kot mlad junak z besedami sladkimi punčki
se laže, da jo ljubi, potlej bode kot metulj
na drugo cvetko splul,

tako je sreča. Pač od daleč kakor solnce sije,
a greste bliže, pa se ona za gorami skrije,
a če ne boste zanjo prašali, obišče vas,
na bele grudi svoje stišče vas.

Zato ne ginite mi hrepene po sreči,
krepko se trudite jo drugemu doseči,
če boste drugim srečo v srca vlivali,
jo boste sami uživali . . .

A če je vendar iščete, pokaj, pokaj strmite
po širni zemlji daleč, daleč? Ah, pustite
že vendar tuje kraje in vrnite se,
v srce ozrite se!

Kako samotno je tu v njem, kot v starem gradu,
ki v bivališče je martinčku, gadu . . .
Ah! Srce, srce, prej krasno, zdaj zanemarjeno,
poparjeno, pokvarjeno . . .

Okrasite je spet, da bode zopet čisto
in dobro, rahločutno, kakor srce tisto,
še veste, v tistih lepih mladih dneh? . . .
In — pomlad bo prišla, skopnel bo sneg.

Moravska narodna.

Huda, huda vojska bo.
Kdo bo, kdo bo šel na njo?
Ktera ima ljubega
ljubega prijaznega,
bode reva jokala.

Bože, tudi jaz bi šla,
da imela bi doma,
oj, konjiča vranega,
prelepo sedlanega,
da bi sedla na njega.
Kaj bi, ljubica mojã,
kaj pa bi tam delala?
Ob Donavi stala bi,
bele srajce prala bi.
To bi, ljubček, delala.
Beži, ljubica, domú,
priporoči se Bogú!
Ko iz vojske prišel bom,
ženko vzamem te na dom,
če nam da nebeški Bog...
Sedmo leto je že tu,
a od njega ni glasú.
Ah, moj Bog, nebeški Bog,
kdaj bo konec teh nadlog?
K Donavi bežala je,
Donavo vprašala je:
„Ali si mi le črez pas,
ali višja nego jaz,
da se v tebi potopim?“
Njene bele so nogé
peska se dotikale,
njene bele so roké
proti bregu segale;

njene črne kite so
po vodici plavale,
njene črne so oči
proti nebu gledale . . .

Starčkova pesem.

Moje prvo deklè to je bilo hitró
in urno in gibčno in skočno,
da sam nisem vedel, kedaj je ušlo
pod gorko odejo poročno.

Zašlo mi je solnce za gorami že,
za livadami, tihimi v polji;
njene lepe oči že nič več ne gore,
odšla je v svet lepši in bolji.

In drugo deklè sem za ljubico vzal.
Aj, tam pod dišečim kostanjem
lagála se ona, tam vetrček vel
nasproti z lahkôtnim šušljanjem.

In veter odnesel mi ljubico to
kot lahno peresce odpihal,
a jaz za nobeno več žensko lepo
od tákrat naprej nisem vzdihal.

Ko tretja je ljuba, smrt bleda, prišla,
zadrl sem se nanjo: „Kredita
nobena več nima pri meni ženà,
zato le poberi kopita!“

In ni je več pome. A znanci okrog,
le iščite lepih si parčkov,
in ljubite! Toda jaz trtice sok
bom pil iz kipečih kozarčkov.

Staro srečo zopet si mi dala . . .

Staro srečo zopet si mi dala,
ko si ljubo me pogledala,
in ko si mi belo roko dala,
vse si, ljuba, s tem povedala.

Pel bom zopet kakor drobni ptiček,
ko zapustil je jetništva kraj,
ko zletel je na livado prosto
k svojim drugom, družicam nazaj.

Ne, molim te ne . . .

Ne, molim te ne, le ne misli nikar,
saj nisi nikakšna svetnica!
In veš, da bi deli te notri v oltar,
ko bila bi kaka svetnica.

In tudi ne bodem od daleč te zrl,
saj nisi ti Jeriho mesto!
In nisem jaz Mojzes, da prej bi umrl,
ko prišel bi v Jeriho mesto.

In grozen je s tabo res, ljubica, križ,
ker sama ne veš, kaj da hočeš!
In če te ne ljubim, se grdo držiš,
in če te poljubljam, se jočeš.

Vse druge sedaj bodem strune napel,
nič več te ne božal, ne gladil,
in prosil še manj! Bom za ženko te vzел
in kmalu te reda navadil!

Zimska idila.

Proti cerkvi veseli mi svatje gredó
po snegu, po snegu v svečani;
nevestica ima že sivo glavó,
a ženin kožuh s tulipani.

In v cerkvi zagodejo šolski gospod
okrogle, pa v durih, ne v molih.
Dekletca so mlada poskrila se v kot,
v cerkvenih se kihajo stolih.

Tam zunaj je zima, aj, zimica pač,
pa vendarle solnčece greje!
Potok se hahljá, ker ne more drugač,
poredno se vetrček smeje.

Pa kaj, da se ne bi smejal pač sladkó
potoček in veterc s farani,
ko ima nevesta že sivo glavó,
a ženin kožuh s tulipani!

V katedrali.

Kako je nemirno, nemirno nocoj!
Glej, temna katedrala,
ta bode gotovo mi dala pokoj
in srčni mir mi dala.

„Oj vsliši nas, sveta Porodica ti!“
Vsa množica moli goreče;
tam v kotu cvetoča devojka kleči,
molitev pobožno šepeče.

A jaz — se prekrižam, poškropim z vodoj
in grem — a, katedrala,
ni v tebi ne vlada mir in pokoj,
še večji nemir si mi dala.

Novi akordi.

I.

„Pojdite k vragu, neumne besede,
čuvstev nerodne šivilje!
Ali ni jedne iz vaše ni srede,
jedne tak modre Šembilije,
da bi si upala gori do blede
ljubice, tanke mi lilije?“

„„Jaz!““ „A kako ti je, mala, ime?“
„„Ljubim.““ „Tvoj oče?“ „„Nemirno srce.““
„A tvoja mati?“ „„Pa duša je tajna.““
„In domovina?“ „„Vsa zemlja brezkraina.““
„Pojdi! Mordà se v ponižnem te krili
lilija moja usmili.“

II.

Oj tisoč zank in spon
in trnkov milijon
bi želel, da bi te dobil,
o draga!

Postal sem lahkokrill
škrjanček, torej čuj
me, ljubica, ne suj
me s praga!

Oj tisoč zank in spon
in trnkov milijon

bi želel, da bi te dobil,
o ljuba!

A kdo te je ovil,
da vsa si zmedena,
zavita in zapredena
ko buba?

Postaneš li metulj?
O potlej bom odplul
s teboj do zvezd, do raja,
v azur . . .

Tja gori se izgubljala
in bova se poljubljala
brez konca in kraja,
brez ur . . .

III.

Čuj sanje mi sinočnjega večera:
Dva ljuba draga sta umrla.
Še jedenkrat sta se ozrla
na zemljo in sred nočnega zefira
sklenila v strasten, vroč objem.
On bil je v njej in ona bila v njem.
In angela teh duš sta stala
pri kraju in čakála in čakála . . .
In duši sta pozabili na raj . . .
Za kratek hip? Na vekomaj?

Na molu San Carlo.

I.

Na tisoče let, vsaki dan
hitiš čez visoko obočje
k nižinam obzorja
v mehko naročje
vesoljnega morja,
solnce nebeško!

Poslušaj na tisoče let
lahne govorice
in zreš neprestano
v mokre zenice
ti strastno in vdano
drhteče neveste.

Kako bi žarelo ti
v samotah neskončne praznine,
kako bi živelo ti?
Ko jaz, ki mi gine
mladost nevesela
brez ljubice drage?

Kaj ne, da bi dalo ti
življenje večno kaj rado
za jedno družico,
nebeško zvezdico,
za jeden trenotek?

II.

Sijaj, sijaj, solnce
na te šumeče vodice!
Naj se, naj se spominjam
sladke nje govorice!

Sijaj, sijaj, solnce
na te mirne ravani!
Naj se, naj se spominjam
na njen pogled vdani!

Ti do dna jim siješ,
car nebesni, visoki,
nad zemljo hiteči
jastreb bistrooki.

Ali jaz, ljubica, nisem
skozi oči milino
videl ti v grudi neverne,
v tvojega srca temino.

Nisem videl jaz slepec
nezvestobe tvoje,
črva, neverna ljuba,
ki ti v srcu gloje.

III.

No, časi so minoli,
zbežali ko potok bežeč,
kot oblak nad ravninami gnani —
in, ljubica lepa, nikoli

midva se ne vidiva več!
Če pa v žitja se snideva struji,
spoznati ne bo se nam moč;
in če spoznava, neznani
ostaneta srci in tuji,
ko južni dan, severna noč.

IV.

Moj Bog, kako je pač ljubil to noč,
te mrzle zvezdice
in bele ravnice
moj pogled vroč!
Kako je ljubilo moje srce
tišino in mir,
ko je prišel večer
nad temne goré, —
tedaj, ko je zubelj v kaminu žolt
zlatil svetlobo mehkih las,
tvoj vitki stas
in belo polt.
Še vedno pred mano leskečejo
tvoje črne se oči,
glasovi sladki, kot prejšnje dni
trepečejo.
Saj vi glasovi ste bili,
ki mene prevarili ste,
saj vi pogledi ste bili,
ki mene preslepili ste.

V.

No, časi so minoli,
ko sem ljubil blede smrt,
sedaj pa ljubim tebe,
o juga solnčni vrt!
Kjer se razkošne rože
valov dotikajo,
med njimi pisane kače
nakvišku sikajo.
Lepo zaznamovane
z znamenjem križa so,
potomke one kače
iz paradiža so.
Krog žrtev se nesrečnih
drhteč ovijajo
in jim življenje sladko
do dna izpijajo.
In rože nad valovi
in solnčni žar v valéh,
narave tisočeri
šepet in jok in smeh,
ah, vse drhti v razkošju
in vse veselo je:
kaj čuda, da še moje
srce se vnelo je!
Da je hvaležno tebi,
ki mu ljubav deliš,

o solnce jasno, roža
in sladki paradíž!

VI.

Kakor labud belogrudi počasi,
plove moj čoln po gladini morjã,
tiho se koplje v šumečih valovih,
v blaženstvu koplje se duša mojã.

„Čudež si, ljubica ti, naredila,
smrt ti od mene pahnila si;
zopet si nade mi v srcu prižgala,
zopet življenje vanj dahnila si.

Jaz sem umrl. Oj dekle, pomisli:
Moje široko razprte oči
videle niso nebeškega solnca,
sladkih ni čulo uho melodij.

V moje srce se iz nežnega loka
ostra puščica izprožila ni;
za-me ni pomlad na licih vzcvetela,
grud se deviška izožila ni.

Klečal sem okamenel pred oltarjem,
ki ga krasil kamenit je idol;
molil sem krasno, a hladno obličje,
molil celo kameniti prestol.

Menil sem pač, da ta hladna devica
roke na prsih razkrižala bo,

z mehkim nasmehom se, milim pogledom
vernemu slugi približala bo.

In šele ti . . . Toda nisem ji mogel
praviti dalje historije te ;
smeh je ušel pri očeh nagajivih,
smeh ji ušel skozi ustne sladké.

In zasmejala se morje prostrano
in zasmegal se je lahni zefir,
in zasmejale se drobne zvezdice
v tihi, neskončni, brezdanji večer.

Toda zaprl sem ji ustnice zlobne,
s strastnim poljubom zaprl sem jih . . .
Čolnič hiti ko labud belogrudi,
veterc objema nas lahen in tih.

VII.

Kot na majke prsih belih
detece nebore sanja,
tukaj v krajih osamelih
voda ziblje čoln brezdanja.
In drevo se nad valove
tiho, radovedno sklanja,
iz dežele daljne, nove
kakor da lehno pozvanja.
Tam v globíni krasno mesto,
sredi mesta katedrala.

Vanjo lepo je nevesto
živa družba pripeljala.
Dom visoki razsvetljuje
tisoč srébrnih lestencev,
tisoč glasov oznanuje
sladko srečo zaročencev.
Toda — ženin, on ne gleda
svetlih lučij v kandelabrih,
šumna godba mu preseda.
Ej, v njegovih prsih hrabrih
jedna luč žarí krasnejše
nego vsi nebá svetovi,
jeden glas zvení krepkejše
nego vse zemljé zvonovi.
Kakor solnčni žar cvetice
svit očij pijè mu duša,
glas izvoljene device
kot zamaknjena poslušá.
Kar se zgane kip v oltarji . . .
Iz očij, ki v njih ljubezen
ni svetila v mili zarji,
švigne na-njga pôgled jezen.
In vse luči potamnijo,
sladki vtihnejo glasovi,
zopet v trudno melodijo
me objamejo valovi.
In drevo se nad valove
tiho, radovedno sklanja,

sladka ljubica me zove,
kakor da lehno pozvanja:
Zdrami se, moj ljubček, zdrami,
kaj si se tako zamaknil,
tam med črnimi vodami
kaj si novega iztaknil?
Da je čas kot brzi vranec
tam po stepah divjajoči,
a spomin pa samozvanec
lev, ki v hipu nanjga skoči . . .
Čas je solnce, ki nam večno
na visokem nebu sije,
a spomin z megló nesrečno
našim ga pogledom skrije . . .
O da bi ti veter bila,
ki prežene megle črne,
bila bi moj čoln vodila,
dokler se v pristan ne vrne.

GAZELE

I.

Pa zelene brstiče poganja
vsaka vejica kostanja.
In poljubi jih solnce jedenkrat,
pa privabi že listke zelene;
in poljubi jih solnce drugikrat,
sredi listkov že cvetje požene;
in poljubi jih solnce tretjikrat,
ah, že je omamilo mene.

II.

V solncu večernem na trgu skoz okna obrazki ko mak skrivno pokukali so. Pa zakaj? I, šel je čez tlak.

Šel je iz mesta, na polje, za reko, ki roža tam raste, roža vsa polna čebelic. Zakaj? I, med je sladak.

Hodil je gori pa doli in že so nebeške zvezdice ljubko zasvetile v jasnem. Zakaj? I, saj je že mrak!

Čaka in čaka nestrpno in meče drobtine v vodico ribicam urnim, ki švigajo k njim. Pa zakaj? I, nagon je tak.

Dolgo ni treba mu čakati, kmalu se deva prikaže tiho šumeč med grmovjem. Zakaj? I, v službi ni vsak.

III.

Kamorkoli hodim, veš, kdo z manoj hodi? Tvoja lepa
bradica.

Kaj da z manoj hodi, to naj Bog razsodi, tvoja lepa
bradica.

Pa ne boj se me nikari! . . . Ni se ti odmajala,
da bi se kedaj, ej, le brez straha bodi, tvoja lepa bradica.
Toda čuj, da se ne bodeš ugibaje vsajala,
glavo mi je zmešala ko Evo zlodi — tvoja lepa bradica.
Ko si bila pri koncertu, pri kadrilji rajala,
ni zanimala mantilja me po modi — tvoja lepa bradica,
ta me je zanimala, in kjer si se sprehajala,
v šumni družbi, vedno mi po glavi blodi — tvoja lepa
bradica.

Sladka me je pač radost v kapiteljnu obhajala,
ko molila sveto je k svetá Gospodu — tvoja lepa bradica.
Pa naj hodim — Ahasverus — križem svet, porajala,
vem, da bode se povsodi — tvoja lepa bradica.
Ah, in vendar bode me opravljala, ovajala,
kadar pojdem na zahodno stran, odtodi — tvoja lepa
bradica!

IV.

Črez pesek bel, od senc poljubovan,
gre ljuba nasproti ta krasni dan.
Vzbrstele so nežne ji grudi,
mehke so in polne ji tudi;
čim mečje so in pólneje,
tem bolj moje srce bolno je.
Ali ti si mi bleđa ko beli sneg,
ko beli, že davno skopneli sneg!

V.

Ljubim, je rekel Jehova in vstvaril v tej uri
zemljico;
ljubim, je vzdihnila zemlja in dala naturi
cvetico;
ljubim, dé ona, kraseča te sladko
devico;
ljubim, še jaz, ko ti pišem to kratko
vrstico.

VI.

Tam za vodami, tam za gorami
luna se svetla pojavila je. Dober večer!
Vzplavala čez-njo je tanka meglica,
bel šal kraljici napravila je. Dober večer!
Zvezda pri zvezdi se lesketajoči
krog vladarice postavila je. Dober večer!
Godba šumečih glasov pa jo glasno
tam iz nižine proslavila je. Dober večer!
Radost se zopet je v srce vrnila,
ki ga že zdavnaj ostavila je. Dober večer!
Prišla je ljubica, dete pomladi,
z mehkim me glasom pozdravila je. Dober večer!
Ej, vse načrte in sklepe razuma
v brezdno morjá strmoglavila je. Dober večer!
Kakor dreveči Nil polja egiptska,
dušo z veseljem poplavila je. Dober večer!

VII.

Le smehlaj se, ljuba, le mežikaj, le šepeči,
da ne bodem nove maše bral, le daj priseči! . . .
Jaz bom pop!

Biti hotel sem kedaj jezični doktor,
pôtlej drugi Hipokrat, Galen, če ne še večji . . .
Jaz bom pop!

In govoril ljubici sem o poroki sladki,
toda zdaj ne sanjam več o goljufivi sreči . . .
Jaz bom pop!

Kajti ona je besedo dano prelomila,
ni se bala k drugemu v zakonsko postelj leči . . .
Jaz bom pop!

Jaz bom pop! In tam na leci na visoki
zoper ženske glas povzdignil bom grmeči.
Jaz bom pop!

„Njih besede so laži, umetni so smehljaji,
Mefistófelove zanjke njih pogledi so goreči . . .“
Jaz bom pop!

In prijateljem porečem: „Srečo pravo in resnico
najdete samó v tej dvajsetletni kapljici šumeči!“
Jaz bom pop!

Bolj kot staro, bolj sladko in jasno, ne kot ženska —
vedno bolj se mora vince ti pileči . . .
Jaz bom pop!“

VIII.

Res je pel sonete in balade in romance
in gazele o ljubezni sladki France — pa je ni študiral.
Pel Homer je o Helenini lepoti in o slavi,
ki pogubila je Ilij in Trojance — pa je ni študiral.
Brenčal je na glasno harpo David in slavil Jehovo
in njegovo moč, s katero branil je izbrance — pa je
ni študiral.

Jeremija tožil je bridkó pač nad Jeruzalemom,
nad nesrečo, ki pahnila rod je v lance — pa je ni
študiral.

A poet naš bo opeval socialno bedo;
Marksa, Engelsa, pritožbe na poslance — vse je pre-
študiral.

SONETI

Na očetovem grobu.

Povedi, mračni me grobar, s seboj
na zeléni, na senčni grob njegov,
kjer križ železen, kamenit je krov ;
pod njim uživa oče svet pokoj.

Ah, dobro ti je tukaj, oče moj !
A jaz potujem pot ti negotov
brez smotra, brez prijateljev, drugóv,
brez sreče, sam, a z dušoj žalostnoj.

Zakaj si pravil, oče, mi nekdaj
o svetski sreči, oče ? Sen je sen !
Življenje je sovraštvo, večén boj . . .

Pač ljubim te, a ker te ljubim, znaj,
ne želel bi ti spet iz groba ven.
Le spavaj, spavaj, srečni oče moj !

O Jurček, Jurček . . .

O Jurček, Jurček, ta otrok nevgnan!
Igral se in zanetil ogenj v hiši!
In glej! Že šviga plamen vedno viši,
in noč je svetla kakor beli dan!

„Pomagaj nam, o sveti Florijan!“
Od vseh strani obupen klic se sliši:
„Vodé, vodé! . . . Ne stoj! Nikar ne vzdíši! . . .
Pomagaj! . . .“ Ah, in vendar vse — zaman!

Oj Amor, Amor, glavica pretkana,
zanetil ogenj v srcu! To so črezenj
moj očka, majka, to je striček jezen!

Pa kaj, ko ni ga svetega Florjana,
z golido, da pogasil bi ljubezen,
ki je za tebe, ljuba, v srcu vžgana.

Vlah Elija.

Dejal je Vlah Elija: „V tihi lozi,
ki ne drži nobena steza skozi,
tam bela vila je prebivala,
ob zarji v vodi se umivala.

Če starec videl jo, mu Bog pomози!
Srce mu prestrelila, roki, nozi . . .
A pred otroki ni se skrivala,
slaščic jim dala, ki jih vživala.“

Tako sem videl tebe v perivoji,
kako si ljubko s fantom govorila,
ki z drobnimi capljal nožicami.

A da bi prišel jaz k bližini tvoji,
to vem, da bi mi srce prestrelila
s pogleda jeznega puščicami.

Zastonj!

Res težka, pridgar, tvoja je naloga!
O kolikrat svariš jih brez uspeha:
„Kristjani moji, čuvajte se greha,
Boga se bojte! . . .“ Nihče te ne vboga.

Res grozen križ je tebi in nadloga,
ker dostikrat ti je že to uteha,
da še ne spita, da se jima zdeha,
gospod soprog in pa gospa soproga.

Res so podložniki ti kaj navskrižni.
I moji niso po najboljšem kroji!
Jim pravim: „Bratje, bodite ponižni!

Ne večne pravde, neprestani boji!
Naj bližnjega krščansko ljubi bližnji!“
Zastonj! Ne slušajo me — brki moji.

Ko na večer ljubo pihlja zefir . . .

Ko na večer ljubo pihlja zefir
in tiha luna med oblaki plove,
leté čarovnice črez temne krove,
goré, vodé, črez mirni svit jezer.

In kmalu švigajo v poljanski mir,
z rogaške gore, vžigajo domove;
a kadar zopet odzvoni danove,
tu hiše, tam skednjà — nikol nikjer! . . .

In ni-li moja sreča prah, pepel,
ki jo očij je tvojih ogenj vzel?
Saj vem, o vem, tvoj ljubček je Mefisto.

Saj vem, da na rogaško goro tisto
te nosi, ljubica — čarovnica,
zvečer namazana kuhovnica.

Jesen.

Oj šumi, šumi, les, šumljaj, šumljaj,
potoček moj, oj sapica, pihljaj!
Trpi mi duša zapuščena, vzdise . . .
Jaz mislim, mislim, v gozd grem tiho, tiše . . .

„Pozdravljen! Si-li ti, moj ljubček, kaj?“
Strmeč in plašen ozrem se nazaj —
ne vidim nič! . . . V obraz mi vetrec piše
in vznáša listje više, vedno više.

Kam greš, jesen? Nekoliko postoj!
„Na jasni jug jaz grem v toplejše kraje,
na dvor zeleni, beli gradič svoj.

Krog oken sadje tam visi najslaje,
tami krasne so noči.“ Jaz grem s teboj,
o starka ljuba, tam bi bil najraje!

V kripti.

Rumeno solnce zapustim in grem
po stolbi dol, kjer božji grob pokojni
blešči v svetlobi luči raznobojni,
kjer zadi ti stojiš, Jeruzalem!

O sveti Sijon! Zopet te uzrem.
Drže pač na-te poti mnogobrojni,
a ne za me . . . Glej, stražnikov razbojni
pogled mi brani, da na pragu mrem.

Te lučke, to so živi mladi dnovi,
ta Kristus, pokopana je mladost.
Da, križana to moja je mladost!

In vendar . . . hvalo bi dajal Jehovi,
da vstala bi ko On v zavezi novi,
pa čas je večni stražnik v nje sladkost.

Zakaj sem bil v kapiteljnu . . .

Zakaj sem bil v kapiteljnu, zakaj! . . .
Tam stala pred oltarjem razsvetljenim,
in v lila-krilu, s slamnikom rumenim,
žarela je ko v jutru rosni maj.

Zakaj sem bil v kapiteljnu, zakaj! . . .
S pogledom, bratci, ah, s pogledom enim
zažgala luč mi v srcu zapuščenem —
vgasnila jo takoj na vekomaj . . .

Zdaj iščem, iščem je povsod okrog,
zdaj v upu rdeč, zdaj v strahu smrtnobled,
zdaj v cerkev grem, zdaj v ulice, zdaj v log.

Zaman! . . . Na nebu se prikaže lep komet,
izgine spet, a vedi večni Bog,
kam pojde on v neznani daljni svet.

Kritikom.

Srcé mi je morjá širina mirna
in duša je morjá globoko dno,
skoz steklo vanj ne seže ti oko,
celo gladina bo ti neprezirna,

profesor moj! Ej, ladija prešerna,
ti skupaj zbito, zmašeno telo,
le glej, da te vihar razdel ne bo
prej, ko zasije zvezda ti večerna.

Pa zvezda ve za morja poti vse,
pa zvezda ve za strastne vse viharje,
za čuvstva, misli, skušene brodarje.

A glej, kako naj ti pristan odpre,
kako naj te valov, neviht obvarje,
ko zvezda-ljubica le name zre . . .

Prej dražil sem prijatelje . . .

Prej dražil sem prijatelje: „Poljubček,
kajne, bi bil iz njenih ust sladak,
ko roža so, rubin in poljski mak,
a kaj, ko te ne mara, bedni ljubček!

A kaj, ko drugih ji sledí cel kupček:
Moj don Juan, en gigerl, en vojak
pa ta komis, pa ta, ki nosi klak.
Zato pač lahko te morí obupček.

Tu prideš ti črez drevored, neznanka . . .
Tako polzí čez modri val labud,
ko z biseri si moči belo grud.

Kedo je ta prelepa Gruzijanka?
„Oho, prijatelj, zdaj si ti Juan,
kaj ne, poljubček, to bi bil krasan?“

Da bi pozabil nate . . .

Da bi pozabil nate, bral sem v knjizi
vse Avguštine, Atanazije,
Gervazije, Protazije in Azije,
vse magije pred sabo zrl na mizi.

Vendar da je bila pištola blizi,
polastil bi se v hip v ekstazi je.
Tako sem pa le pil malvazije,
ki res mi je pomagala v Elizij.

A kaj, še tu brenčala si v moj duh,
o ti ljubezen, ti si muha muh!
Miljon očij imaš, vse poke najdeš.

Ti se v človeka sitna zaletiš,
z očij na nos, z nosú v uho brenčiš,
naposled še v glavó, v glavó mi zajdeš.

Mladenič šel je pozno v noč domov . . .

Mladenič šel je pozno v noč domov,
tam sredi loze v cerkev se ozrl.
Oj, toliko, da revež ni umrl:
Ker polna cerkev bila je duhov.

Brez glav so prišli iz temnih grobov
in peli litanije so brez grl . . .
Ej, to jo je mladenič proč udrl,
in ni rešitve čakal od zvonov . . .

Tako ko v oni strašni, pozni uri
v slovenski tudi je literaturi . . .
Brez grl jih mnogo je, brez glav nič manj.

Bežim pred vami, slavni morituri,
ker, kaj je treba tožnih vzdihovanj,
čemu je treba brezkoristnih sanj?

Zapustil sem ljubljansko belo mesto . . .

Zapustil sem ljubljansko belo mesto,
zapustil v njem sem ljubico nezvesto,
obupan se opil in v svetli noči
po cesti stopal sem odmevajoči.

Sijala luna je na belo cesto
nad Šmarijem. Tam pred nebá nevesto
sem padel: „O, Marija! Zdihujoči,
trpeči duši daj, o daj pomoči!“

In čudó — srce je mirnó ko prej.
In komaj pridem v Šmarije — glej, glej,
k dekletom živim, v krčmo kamenito,

dá prva vinca mi z domačih mej,
in druga putko dá z mastjo polito,
poljubček tretja z dolgo črno kito!

Izprehod.

I.

V tiho samoto se kradejo, sijejo
polni nemira in polni mladosti
solnčni prameni, in ljubko se vijejo
lahki zefiri, otroci prostosti.

Živi krilatci v uho meni lijejo
svoje skrivnosti, ljubavne novosti;
srca zaljubljena glasno jim bijejo
v sladkih objemih, v opojni radosti.

Toda molčite, ni meni ko vam
do krasotic, vaših ljubic, na polji,
ni do veselja. Ah, jaz sem pač sam!

O da bi čul vsaj en lahen vzdihljaj
njenega srca v ta daleki gaj!
No, to ne bode nikoli, nikoli.

II.

Bistrica reka, podobna si vdovi,
ktera žaluje pod senco cipres,
in tako meni ginevajo dnovi
kakor valovi zakriti od brez.

Ali ko poldne zvonijo zvonovi,
kdo te pozdravi z visokih nebes?
Ko te poljubijo žarki njegovi,
kdo vladajoči ti v srcu je knez?

Ti si prelestna, ej ti si prejasna,
toda jasnejše je moje srce;
pridi, poglej, moja ljubica krasna,

v mojega srca globoko morjé,
kdo tam caruje in kdo tam žari?
Nisi li morda, o ljubica, ti? . . .

III.

S sliko to v srcu grem ljubo po loki,
kar se ustavim — pred mano ribnjak!
Toda ne ribice, gladki le boki
dev so ustavili hitri korak.

To so zbežale, te v smehu, te v joki,
vse zarudele in vitke kot mak,
v strahu ko ljuba po šumni poroki,
ko se približa tajinstveni mrak.

Ljube devičice, ah, le se kópajte
ali vsaj lahno po kamenju stópajte,
da si ne ranite belih nožic!

Ni moje srce kak sultan goreč,
ki mu je treba cel harem devic,
jedna je v njem, in že ta je preveč!

IV.

Pesmi nemirne, čemu ste letele
gori na sever iz cvetnega juga?
Občudovat ledenike li bele
ali meglenega morij sodruga?

Ali samotne li fjorde in fjele
ali smereko, ki prazna ji struga
njena je znanka in druge vesele
neme čeri so in žalost in tuga?

Pesmi ve strastne, lepoto Germanke
mrzle in hladne in čiste in tihe
občudovale ste dolgo dovolj.

Zopet pogledjte v oči Gruzijanke,
južne poslušajte zopet mi vzdihne,
zopet oživite bolj se in bolj!

V.

Srce neumno! V naravo poglej,
solnce gorí, ah, in v morju strasti
cela narava trepeče; od mej,
šum in poljan in od gorskih redi

miga življenje ti polno nadej.
Ah, ne zamudi teh uric in dnij!
Zdaj se na dražestnih grudih ogrej,
zdaj se gorkote in sreče napij!

Pusti zdaj pesmi! In meni veruj:
Tudi brez njih bo še krožil ta svet.
Več pa jih nima krojačev Pariz,

kakor poetov naš bedni komet.
Šijte po módi, dajajte v natis,
pesniki! Srce, a ti? Poljubuj!

VI.

Srce neumno, a ti? Poljubuj!
Srce neumno, ti pesmij ne kuj!
„Rado bi rado, — a dokler resnice
in harmonije in ljubke device

nisem objelo, nikar ne vkažuj:
Srce ne poj mi več, srce, miruj!
Ko pa izginejo črne meglice,
da bom spet jasno ko vinske gorice.

Kadar bom srečno — zaklinjam se tebi,
pesmi utihnejo moje . . .
Saj melodije na blaženem nebi,

sreče vzdihljaji, ki duša jih poje —
kaj so li pesmi resnične in bajne,
mile izpovedi sreče brezkrayne?“

Vijolica.

I.

Živela v krasni je nekdaj poljani,
kjer v travah se srebrn potoček vije;
metuljčki gledajo nje lepotije,
in drugi ljubčki okrog nje so zbrani.

Zato upre očesci k nebu vdani,
naj reši jo nevarne tovaršije,
naj v tiho jo samoto, revo, skrije,
da zdaj v nevarnosti je neprestani.

Usliši Bog molitvico naivno
in presadi v samoto cvetko divno.
Tam raste zdaj duhteča in vesela.

Le tu pa tam obišče jo na skrivno,
da bi jo poljubila in objela
in šepetala par minut, čebela.

II.

Temnó je danes, ah, tako temnó!
Kaj vas je treba žalostnih oblakov?
Čuj! Tihih, bližajočih se korakov
kot lahka sanja ona gre mimó.

„Oj, dober večer!“ — „„Bog daj!““ — Kak ljubó
tresoč je glasek njen! Odgovor makov
na sapice pozdrav sred cvetličnjakov —
da še trepeče mi srcé bolnó.

Poslušam . . . Nje stopinji vedno tiši . . .
Tak lahno, tiho ljubav, sladka nada
v srcé hití; ne vidi se, ne sliši . . .

Kak čudna v teh deželah je navada,
da tujka še ne trka ne pri hiši!
Brez trkanja bi v moje srce rada . . .

III.

Oj, Emil, Emil! detece veselo
priteče k meni v srajčki in sezuto,
da bi objel ga, da bi me objelo
in mi voščilo: „Tata, dôbo úto!“

Ej, Emil, Emil! v čelce tvoje belo
in v lice, s cvetjem dražestnim posuto,
in v očki gledal bi življenje celo,
a mislil bi, da gledam le minuto.

Poljubil si, objel me? Res lepó!
Ná tudi ti na čelce, v ustni, lica!
Prav taka tvoja jih ima sestricea.

Sestricea tvoja je deklè ljubó;
da radi nje mi je srcé bolnó,
ne bode menda prazna govorica.

IV.

Dejali so, da sem pač tak in tak,
da sem metuljček, ej, da sem čebela,
ki lep ji je in dober cvetek vsak —
o ljubica, in ti si jim verjela!

Prišla je siva starka v sivi mrak,
na suhe prste šteti ji začela
vse ljube, kamor sili moj korak —
o ljubica, in ti si jim verjela!

„Črez leta tri!“ takó sem ti dejal . . .
A kakšno zdaj te vidim pred seboj:
oči mračné, medlé, obraz upal!

In ta otrok, kaj ne, je sinček tvoj?
Kak lep! Res, žena, tebe mi je žal . . .
Ne joči! . . . Sinček, nič se me ne boj!

Adrija.

I.

O Adrija, kako naj te objame,
kako te naj poljubi pogled moj!
Ti si ko deva, ki si venec sname
na dan poročni z dražestnoj rokój.

Kakor se ženinu oko zavzame,
ko je zagleda nežno pred seboj:
tako si, Adrija, razlila name
razkošij svojih pisani nebroj.

A več, ko svetlih je zvezdic na nebi
in več ko ladij jadrnic na tebi,
morjé, ti v srcu želj rodilo si.

O srce, kaj si morje mi postalo,
da bodeš nove želje pokopalo,
ko nekdej stare potopilo si? . . .

II.

Da, srce moje, ti si širno morje!
Kako si mračno bilo nekedaj!
A ko ti je vzcvetel ljubezni maj,
si bilo val, ki gibki čoln ga orje.

A ko se pomračilo je obzorje,
oj kakšno si biló mi do tedaj,
ko v nje očeh zagledalo si raj,
da, to so bili časi tvoje glori'je.

O Adrija, jaz v nedrija sem bil
zamaknjen takrat mehko valovanje,
poslušal strastnih ustnic zdihovanje . . .

Na tiste grudi, sladki njen profil
spominjaš me, šepet, ki sem ga pil
iz njenih ust — na one kratke sanje.

III.

Zefir gladino morja valoví,
v srce pa čuvstva silijo neznana,
ki prej si vedno klicalo: Nirvana!
V obupu nemem zdihovalo si.

O žena, kar tvoj pógled govori,
ki speš z menoj iz šumnega pristana,
ko svetega apostola Ivana
opisati skrivnosti moči ni.

Samo to vem, da kar je bilo prazno,
sedaj blesti nasproti mi prijazno.
Življenje mi je bilo dolga noč.

Življenje dan je, hitro končujoč,
poln straha, poln nadej in pol nemira
ko širno morje, gnano od zefira.

IV.

Naj pijem, žena, vase tvojo rast,
s pogledom me demoničnim umori!
Končaj z besed sladkostjo! O govori,
povej, odkod imaš ti to oblast?

Kako da vzbujaš v meni tako strast?
Povej mi, kaj si? Kača li na gori?
Skrivnostna sfinga na egiptskem dvori,
al angelj, zlodej li, vodeč v propast,

al mrzli led, al ogenj končujoči,
al kamen, trst se vedno zibajoči,
al morda vse, in morda nič? Povej!

Ah, Bog si vedi, to le pač odslej
za trdno vem, da ljubim te brez mej,
da ni brez tebe mi živeti moči.

V.

O noč brez sladkega miru in spanja,
v nemirih strastnih hrepenenj prečuta!
Ko ure za minuto se minuta
je vlekla enolično brez nehanja.

„Nocoj te bom čakála kraj zidanja
v bližini morja. Tam je pot nasuta,
ob poti pa stoji samotna uta.“
Tako je rekla dražestna ko sanja.

Rad vedel bi, kaj te oči žarijo,
rad slišal ust nebeško harmonijo.
Ah, grudi . . . „Pojdi!“ šepeta mi zlodi.

„„Nikar!““ dé angelj . . . „Hipec srečen bodi!“ . . .
„„Nikar!““ dé angelj! . . . „Vživaj!“ . . . A potlej . . .
Molči, beži peklenški farizej.

VI.

Nikar, nikar, dejal je angelj čisti.
No to ni bil mordà krilatec božji,
a bil je moj vodnik, sodnik najstrožji
po mojem odrešitelju, po Kristi.

Bilà si, ljuba, ti moj angelj tisti,
ne kakor sveti Mihael v orožji,
ne, ko Prečista z rožicoj v podnožji
ob liliji visoki, ozkolisti.

Pokazala si nase: Bodi mož!
Dejala si, kaj li pozabil boš
na lilijo in rožo svojo milo?

Ne, ne, preljuba moja! Drugih rož
ne bo plamteče mi srce ljubilo,
ni drugih lilij s pesmimi častilo.

VII.

„Ha ha, ha ha, ha ha, ha ha, ha ha! . . .
Poglejte ga, sovražnika polička,
kako se z mano rad o vzorih prička,
poglejte ga svetnika, vzor-moža!

Ah! Stopi vendar na realna tla!
Ni baba vredna ene kaplje cvička!
Le varaj jih, ne bodi brat oslička!
Ha ha, ha ha, ha ha, ha ha, ha ha! . . .“

Miruj, miruj, ne smejaj se tak grozno,
prijatelj moj, ker že je nekam pozno,
in čuj, prijatelj, kaj ti jaz velim:

Da rajši v višjih sferah se hladim,
ko da bi na realnih tleh peklenskih
se cvrl in pekel ob pohotnih ženskih . . .

VIII.

Da! . . . Ljubi, duša, in v krepost verjami,
in z dvomi se nikar nikdar ne muči!
In, hrepeneč strastno vsekdar po luči,
veruj, da tam izvira nad zvezdami.

Tam biva On, vesoljni Bog nad nami.
V rokàh so mu do vseh skrivnosti ključi,
ki rad jih da. Le trudi se, le uči,
le ljubi s srcem, z glavo in rokami!

In smrti ni! . . . Jaz vidim le življenje,
ljubezen večno vidim krog in krog:
Saj če te, duh, neskončno hrepenenje,

ah, če te je v nebo poklical Bog:
Glej, vzklilo je telo v lepo zelenje,
ko rožica krasi dehteči log.

Moj Bog.

Il faut que tout homme trouve
pour lui-même une possibilité
particulière de vie supérieure dans
l' humble et inévitable réalité quotidienne.

Maeterlinck.

I.

Ko pride noč, sodruga fantazije,
in mir objame polje in goré,
se raz podobe moje galerije
spominov temni zastori spusté.

In duh se med spomini lahko vije
in moje ranjeno drhti srcé;
in pozna ura v tihi noči bije,
in vedno še oči v temò strmé.

Tako pred Bogorodico trepeče,
sedaj vstajaje, a sedaj vmiraje,
do jutra sebe gonobeči plamen.

O da bi tudi ti, srcé goreče,
ob grobu zadnje že biló postaje
in vzdihnilo že k njej poslednji amen!

II.

A tu ni govora o koncu, ni! . . .
Globoko brezno zije pred menoj
in liro mojo, ki na dnu leži,
zakriva z nepremaganoj temój.

Le malo strun napetih je na nji,
in skoz temò duhá še mali broj
le malo — malokdaj se oglasi
z obupa polnoj, žalostnoj tožbój.

O demon zanikavanja, čemú,
čemu mi jemlješ dneva svetlo luč,
da tava duh po temi brez mirú?

Spoznanje kje je, demon, kje je ključ
do sreče? . . . Tvoje peklo bodi raj
in tvoja noč me razsvetljuje naj? . . .

III.

O Bog svetlobe, stvarnik harmonije,
tvoj izgubljeni sin je zopet tu!

O daj mu izgrešenega mirú
v bližini svoje svete domačije!

O naj mu žarek milosti zasije
v tem osamelem, osamelem dnu
srca in duše, da po dvojnem zlu
zapoje zopet prejšnje melodije!

Glej, menil sem, da mogel bi živeti
brez tebe kdaj, brez svojega Boga . . .
A naj li rastejo vonjivi cveti

brez solnca sredi jasnega nebá?
Zato prešini me, o Bog, zaneti
mi večni žarki ogenj v dnu srca!

IV.

V puščavi si v podobi megloviti
bil Izraelcem verni kažipot;
v plamenu te je gledal, o Gospod,
in v blisku svetlem njih vodnik častiti.

A v Palestini nisi hotel priti
pred njih oči, in samo iz dobrot
so dolgo te spoznavali povsod,
dokler te niso jenjali ljubiti.

A vse drugače sem te videl jaz,
ko zrl sem en trenotek ti v obraz
tedaj, ko si, nebeški gospodar,

v očesi njeni blagi, nežni, krotki
prišel, ah da, v tem blaženem trenutki
postalo ti je srce žgalen dar.

V.

Tam v svitu nepozabljene mladosti
sem videl te, ah, toli — tolikrat,
ko v majnikovo noč si poln sladkosti
hitel med kore svetlih mirijad!

Ko zdaj si prišel v strašnih strel hitrosti
ljubeči Bog svoj narod kaznovat,
a zopet izpregledal mu slabosti
in v rosnem jutru vzbudil novih nad . . .

Ko gnali so nebroj z gorâ pastirji,
in prišel je nad gore drug nebroj,
tedaj sem posedeval pri klavirji

in razgovarjal se ljubó s teboj.
Kako sem ljubil te, o harmonija,
o Bog, o Stvarnik, o svetá Mesija! . . .

VI.

A glej, odtrgali, odstranili so me
od prsi sladkih, ljubljenih tvojih
in strašno pač okanili so me,
rekoč: „Spoznavaj ga odslej iz knjig!“ . . .

O glupost, ki ž njo ranili so me,
o njih dokazi, vrag odnesi jih!
In s hipotezoi hranili so me,
in zamorili v srcu slednji vzdih . . .

Brez dogem in brez vaših energij
sem vedel bolje nego zdaj nekoč,
da On je vir vseh zemeljskih moči,

da v slednjem žarku, plamenu in zvoku,
magnetnem toku in rastlinskem soku
deluje v mislih On, prvotna moč . . .

VII.

O Ti! . . . O kdo? . . . Ah, neizraženi
in neizrazni, naj srcé te čuti
ne v sladki, čudokratki te minuti,
ne, večno kakor tvoji blaženi!

Ne samo v burji nevtolaženi,
ne samo tam v asketski trdi kuti,
ne samo z ljubicoj v samotni uti,
ko čevrljamo trije neopaženi.

Ne, vekomaj povsod! Ko dete borno,
ki tu-le mirno, a s teboj zgovorno
si bere drobnih cvetov po livadi,

naj vekomaj i jaz s teboj živim! . . .
„Čuj, dete! Kam hitiš? Čuj, angelj mladi!“
No, detece beži, a Bog gre ž njim . . .

VIII.

Kaj, ti bežiš? Čemu-li? Pred lažjój?
A svojega Boga se ne bojiš?
V naravi lepi se tak varen zdiš,
v resnici misli svojih, otrok moj?

O prav imaš! I jaz sledim takoj
v resnice svetli, jasni paradiž . . .
In daj mi krono ali daj mi križ,
o svet, ponudi mir mi ali boj:

Jednako! . . . Luč je samo jedna, jedna
in več ko jednega življenja vredna
in več ko jedne, več ko jedne smrti.

Prej bil podoben barki sem potrti,
a zdaj le jadra, ladja, mi razvij!
Ne boj se mi viharjev in pečij!

Slovó.

I.

Kak tiho, lahno, viješ se, krog mesta,
zelena Krka, ko mladá nevesta
krog ženina, ljubo ga objemaje,
ko mora proč od nje na tuje kraje.

In ko že skoraj da narazen gresta,
kako šumiš plakaje njemu zvesta,
miljon ti solz blesti v očeh, ki v gaje,
domove žrla večno bi najraje.

A da poznaš devet visokih korov,
nebeških angeljev kraljico ti,
da ona biva sredi teh prostorov,

ki fra Angelico ji mojster ni:
Vzdrhtela do podzemeljskih izvorov
celo ti, hladna, ostrmela bi!

II.

Kako te ljubim, angelj moj, kako!
Naj ti povem? Jaz nisem jasni zvon,
jaz tudi nisem modri Salomon —
ko stari prerok jaz jecljam samó.

A pride sodnji dan. Takrat v nebo
pozove tromba nas pred božji tron;
in brez krivulj in brez cesarskih kron
Jehovino, glej, sodi nas oko.

„Poetje!“ — on zavpije z glasom hudim —
„Ti pet, ti šest, ti dvajset krasotic
si ljubil? . . . Proč, a ne v jokanje vic,

v pekèl, ki vse zastonj za vas se trudim!“ . . .
Tu vstopim jaz s teboj veselih lic . . .
„Ti zvest si njej? . . . Ne čudim se, ne čudim.“

III.

Ne žije bajk vam toliko v vrhéh,
Gorjanci moji, ni se ti v kletéh,
o trški breg, duhov preganjalo,
ko srce sladkih želj je sanjalo.

Zdaj kraji drugi sijejo v očeh,
še vedno iste nade v prsih teh.
Boš li vsekdar to bol naznanjalo,
srce, se vzorom prejšnjim klanjalo?

Postani, srce moje, spomenik,
postani zbirka zgodovinskih slik,
herbarij nežnih rožic mi postani!

Pozabi, kar si ljubilo še lani!
Kaj to drhtiš ko listki trepetlik?
Kaj češ? Da solnce vzide za Britani?

IV.

Zastonj! . . . Visoka stena je med nama,
ki nihče dalje in vrhá ne ve ji . . .
Ti rada bi služabnika v livreji,
ti rada bi bilà visoka dama.

Ti rada bi bilà kraljica sama
v salonih, pri kadriljah, v soareji;
tvoj mož pa ko prilepljen ptič na veji
od daleč glej mi kakor stara mama.

Jaz zrl le tvoja očka bi odprta
in trgal cvetke ust iz prsij vrta
cvetočega, duhtečega sladko.

Da bi bilà italijanska trta
in jaz, ki nanj opiraš se, drevo,
ti sad dajala, senco jaz hladnó.

V.

Zaman, zaman! . . . In vendar pozabiti
ne morem te, dolenjska roža ti!
Nikdar ne jenjaj srce je ljubiti,
nikdar je vetrec sreče božati!

Ko cvet metulji, naj bi jasni sviti
te mogli blaženstva obkrožati!
O da bi pravega med sateliti
izbrala si kedaj za móža ti!

Ah, morda bodo mamicí-staríci,
ej sivolaski, zlatolaski preje
solzice se prikazale na lici,

ko jo spoznaš ljubezen to brez meje . . .
Za té solzé, prihodnji talisman,
o hvala, hvala! — Nisem pel zaman . . .

Tihe noči.

I.

Zakaj li pojem? Morda da gospém
se laskam, svoji ljubi morebiti?
Hm, morda hočem kam visoko priti?
Hm, morda pa še sam tegà ne vem?

O vem, da pojem le zato, ker smem
povedati v besedi tajno-skriti,
kar bi ne smel drugače sporočiti
ni ljubici kedaj in ne ljudem.

„Kar poješ, to je vse lepo in dično“ —
vi govorite — „ali ni resnično!
To sladke, gladke so laži vse skupaj!“ . . .

No, kaj vi pravite, ni mar mi dosti!
Če ti ne ver'ješ, pa ti Bog oprosti,
o ljubica, a srce, ti obupaj!

II.

Kaj more biti bolj resničnega,
ko naše duše glasni zdihi so?
Kaj veš, da vsi, ki proč od ničnega
sveta gredó, da vsi menihi so?

Kaj veš, da blizu res kaj mičnega
glasovi iz daljave tihi so?
Lahko, da modreci sveta odličnega
doma sorodniki Pavlihi so . . .

A duša naša — ta nikdar ne laže!
In če se v govoru drugačna kaže,
pove ti vso resnico en zdihljaj!

In pesmi moje niso ne besede,
zdihljaji so iz srca tajne srede,
kipeči k luči tja v visoki raj.

III.

Zdihljaji so samotne duše cveti,
ki se odpro tedaj, keďar zasveti
nebeško solnce v čašo tenkozorno,
oko nebeško v moje srce borno.

Da, ljuba, duše tajni vrt odpreti,
približaj rožicam obraz razvneti!
Oko približaj svoje čudotvorno,
da solncu nagnejo se mu pokorno,

in spleti liste nade zeleneče
in rožice ljubezni pregoreče
in lilije srca očitega! . . .

Dve rožici pa ti daruj mi tudi
obraza ljubega, zakritega,
dve liliji pa svojih belih grudij! . . .

IV.

Kedär zagledam tvoje zorno lice,
se duše moje čuden strah poloti;
podobe se spominjam mučenice,
ki zrl sem jo v svetišča temnem koti.

Bilé so vse krvave ji nožice,
in lice blede je biló siroti,
ki šla po trnju v noči brez zvezdice
ob brezdnih po brezkončni, strmi poti

samá . . . Ah, kaj! Saj to so puhle sanje
in fantazije! Kdo se méni zanje!
In brez pomena je podoba taka.

Mogoče je, mogoče tudi ni.
Ej, kolikrat samotna duša plaka,
ko v strastnih radostih telo drhti.

V.

Ej, kolikrat samotna duša plaka,
ko v burnih radostih telo drhti;
in čaka reva, vse življenje čaka,
telesnih radosti le konca ni . . .

Ob Bramaputri Ganga se pretaka,
a večni Himalaja ju deli,
in šele v morju drugo drug namaka;
v njej on in ona v njem se izgubi . . .

Tako se hrepené zediniti
duhovi, skoz in skoz prošiniti
in v drugem drug želé izginiti . . .

A kdaj živita dobri duši skupno?
Ah, zamori ji to življenje hrupno —
in duši sami plakata obupno.

VI.

Zato veruj, ni strastno poželenje,
o draga, ki mi v duši zdaj gori!
To je le duše moje hrepenenje,
da s tvojo se kedaj združila bi.

Kako tvoj duh je blag, kako iskren je,
pokazale so mehke mi oči.
Če loči naju, ljubica, življenje —
po smrti nama več ločitve ni . . .

Tako si ljuba dva živela sta,
v deželi kranjski rada se imela sta;
nemili stariši so ju ločili.

Umrla sta. Iz ločenih grobov
sta roža, lilija črez sveti krov
vzkipeli, vzcvetli in se tam združili . . .

Črne noči.

I.

Sedel sem vtópljen ves v čarobne sanje
in pri odprtem oknu gledal v noč.
Ah, moje duše tiho zdihovanje
po tebi, ki te žaliti ni moč,

je demon čul. Skoz vetrca pihljanje
začela mi je zla peklerska moč
obujati obup, zanikovanje,
in pokoj moje duše bil je proč.

„Saj te ne ljubi; veš li, kak trdó
je bilo njeno angeljsko oko? . . .
Kako je zrla nate prezirljivo,

kako na njega zrla ljubeznjivo! . . .
In strastna je in polna takih muh,
da joj“, šepetal je lažnivi duh.

II.

Dovolj je, demon, dalje ne govori
in duše mi s klevetami ne mori!
Ti nevoščljivec, rad bi jo pričrnil,
od mojega srca jo rad odvrnil.

„Ti črv pozemeljski, ti človek nori,
o slepec ti in tvoji lepi vzori!
Glej s tvojim srcem rad bi pamet strnil
in golo ti resnico rad odgrnil! . . .“

Pokaži jo! . . . In zrl sem vrt Edéna.
Ob krasnih rožicah so sikale
tam kače in cvetove pikale.

A kdo je to? „Glej, to je duša njena.“
In ni rešitve? „Ni!“ In stal pri vrti
in plakal sem ob nadeji potrti.

III.

O demon, demon, kaj mi je resnica!
Pač ljubša bi mi bila krasna laž.
Pa saj je to izmišljena pravljica;
o demon, jeli, ti se le igraš?

„Nikakor! Vrt prekrasni je devica,
ki jo za angelja, hm, angelja imaš . . .“
O demon, demon, kaj mi je resnica,
pač boljša bi mi bila krasna laž!

Rešitve ni? „Nikdar!“ In pozabljenja,
o temni duh, nesrečni plod stvarjenja,
ga ni? „Nikdar!“ Nikdar? „Jaz vem — nikdar!“

Kaj naj storim? . . . „Sovraži in škoduj!“
In v smehu je v temi polnočnih struj
odplul zanikujoči poglavar.

IV.

In topo zre oko v ponočni svet,
brezmiselno, brezčutno, brezizrazno;
po nebu plava mesec tih in bled,
na črno zemljo sije neprijazno.

Zato sem torej celo vrsto let
gojil krepost s tak verno, vročo, blazno
ljubavjo in skrbjo kot nežni cvet,
da srce moje bode prazno, prazno! . . .

Zato? . . . Sicer pa prav se mi godi!
V peklò razuma ni mi bilo treba
želeti, ne se dvigati do neba!

Lepo na zemlji rajši hodil bi,
pil sladko vince, da bi se omamil
in zjutraj se na polnih grudih zdramil . . .

Spomini.

I.

To bil je čas prerojene nature,
ko plava lahna megla vrh gorâ,
ko se planinski svet ljubó smehljá
kot ljuba v mislih na večerne ure.

Ko solnčno luč meščan, slikar konture,
pijè z očmi pastir azur nebá,
curljaje vir v samoti senc brbljá,
ko noč v njem kaže svetle Dioskure.

Tedaj mi duša vsa zahrepenela.
Po družbi li? O ne! Kozarčkih li?
Še manj! Po rúmenih denarčkih li?

Čemu! . . . Le tebe vzrlo je oko;
ko črno noč komet, tako temò
si dušno razjasnila mi, Angela! . . .

II.

In djal sem ti, da roža si mi rož.
A ti? Ah no, da se ti revež smili.
Seveda, on se ti ponuja, sili,
kaj ne da, ljubica? — Ne boš, ne boš!

O nismo tak častilec belih kož,
da bi ko Samson v krilu pri Dalili
tam s kodri svojo moško čast zgubili . . .
O ne, vi milostna, smo pa le mož!

Pač sem ljubezen v svojem srcu nosil,
a nikdar nisem te ljubezni prosil,
še manj nevrednega pomilovanja.

Ponosna glava moja se ne klanja,
molčijo usta, solza lic ne moči,
naj tudi hrepeneče srce počí . . .

III.

Ne, tvojega ni treba milovanja!
Več nego Rothschild, Fugger ali Krez,
več ko nebo zvezdâ in drevja les,
več biserov to srce moje shranja.

Ko reka je, ki prej iz nje Hispanja
zlato vozila, dragotine vmes.
Zato, prelepa, meni prav zares,
ni treba čisto nič pomilovanja.

Bolj tebi! Ko katoliški Madoni
sem hotel, da bi ti svetili v kroni
ti krasni biseri, ti milijoni.

No zdaj je proč! Naj bisere na dnu
le čuva led, naj nikdar več od tu
ne pridejo na dan! Pokaj? Čemu?

IV.

Čemu? . . . Hm, v nas je pesnikov dovolj!
Gregorčiče imamo in Gorazde,
ženije proste¹, mirne kučegazde²,
Pilatužev pa ko nikjer nikol.

Ta zvest je Ahrimanu³, oni bolj
gori za vzorni svet Ahuramazde⁴,
in nove zopet drugi orje brazde⁵;
ta se poti iz rodoljubja⁶ zgolj.

Sicer pri tem oranju peto bi kolo
ne bil; še kako smešno bi uganil
in tudi kakšnega filistra ranil.

A mračno gleda zdaj mi v svet oko;
šaljivost rakom žvižgat, ribam gost
je šla zdaj žela mojega bridkost.

1 Cankar. 2 Resman. 3 Drganc i. dr. 4 Sotrudniki «Doma in Sveta».
5 Nova struja sploh. 6 Sotrudniki «Slovenke» . . . (Kettejev komentar pod
sonetom.)

V.

In ti si tega kriva, odaliska,
golobček moj, belà trnojica,
prevzetni pav, ne, ne, vijolica,
ki roka hrepeneč jo k prsim stiska!

Al veš, kako vsled solnčnega obiska
žarnó blešči dolensjska stólica,
kako po rosi vsa okolica
cvetè, drhti, kako od sreče vriska! . . .

To dobro veš, a tebe pa ne rani
ljubezni moje tožba? Ti molčiš?
O čudo, čudo! . . . Ti se meni zdiš

ko čisti angelj v édenski poljani,
ki brez strastij z ognjenim mečem brani
vrnitev mi v nebeški paradíž.

